

Domoljub

V Ljubljani 27. septembra 1944

57 - Štev. 39

Mlada Slovenca

Človek brez vseh pravic

Če papež v svoji okrožnici tako obsoja komunizem in njegovo delovanje, stori to najbolj zaradi tega, ker vidi, kako komunizem prezirljivo prestopa vsak pravni in naravni red. Kdor taji dušo in vest, zanika človeške pravice, loči ženo od moža, otroke od staršev, ljudi od Boga, ta dela zablode, ki narodom prinašajo večni nered in nemir.

Da bi komunizem družbo laglje razrahljal, je začel razširjati geslo, češ da je nova družba nujno potrebna. Nova družba naj bo drugačna kakor je bila stara, ki je bila vsestransko povezana. Nove družbo naj vežejo zgolj ljubezenske vezi. Zato bodo v novi družbi vsi enaki. Taka bo brezrazredna družba.

To oznanja, češ da bo potem vse dobro in da bo na zemlji nezasišena blaženost. Komunizem ljudem vzbuja take prazne upe ter že s tem dela zločine, ko svojih blaženih obljub ne uresniči niti tam, kjer ima v rokah vso oblast. Zahaj neki komunizem tega, kar nam obljublja, niti v Sovjetiji ne more uresničiti? Zato, ker je kaj takega sploh nemogoče.

Brezrazredne družbe na svetu doslej še sploh ni bilo, je ni danes nikjer, tudi v Sovjetiji ne, in je nikdar nikjer ne bo. Taka brezrazredna družba bi bila prav za prav brezdržavna družba, to se pravi protinaravna ustanova, ki se nikjer niti začeti ne more, kaj šele, da bi kje živela. Naj komunisti ne mečejo ljudem peska v oči s svojo Sovjetijo! Tudi tamkaj veljajo stari delavni načini. Tudi tamkaj je delodajalec in pa delavčeva delovna sila. Delojemalcevi pa tam sploh ni, ker sovjetski delavec sploh nima izbire, kje bi hotel delati, ampak mora delati to in tisto ter tam, kjer mu oblast ukaže. Sovjetski delavec je brez vsakršne človeške pravice. Kakor pri nas strojnik vodi stroj, tako tamkaj državni delodajalec vodi delavčeve roke, kaj, do kdaj in kje bodo delale. Komunisti razlagajo ljudem: Poglejte, kakšne velikanske stvari so v Sovjetiji naredili pod komunizmom! Poglejte, kakšen gospodarski napredek se vidi tam v tovarnah itd. Tisto je res! Toda gospodarske uspehe ima tudi kapitalizem, pa s tem še ni rečeno, da je zaradi tega tudi dober. Tat, ki je ukradel milijone in z njimi pohlepnil, je brez dvoma imel tudi uspeh, pa zaradi tega njegovo dejanje še ni dobro. Komunistični uspehi v Sovjetiji nam lahko samo to govore, da je komunizem nov sistem kapitalizma, ki je še mnogo slabši od prejšnjega, ki ga komunizem hoče odpraviti.

Papež razlaga, da je uspeh komunizma v Sovjetiji treba pripisati večji industrializaciji, večjemu bogastvu dežele ter neizmernemu izkoriščanju delavstva ob majhni plači.

Sovjetski račun ni nič ne povedo, koliko je kakšnih njihova velikanska nova naprava veljala v delanju, ker je delo prav za prav bilo zastoj opravljeno. Pač pa govore; koliko stotisočev delavcev je pomrlo, ko so gradili te prekope in kanale, a kaj, kerim se zdaj komunizem baha. V zgodovini bomo, da so ljudje včasih napravili še večje reči, da so gradili piramide v Egiptu, da so Neronu zgradili zlato hišo, da so zgradili kitajski zid itd. Toda vse to so ljudje gradili takrat, ko so jim zastoj morali delati sužnji, ki so zraven umirali. Stara je skrivnost teh velikanskih zgradb, o katerih nam govori zgodovina. Tisto skrivnost pa je pokopalo krščanstvo. In bi bila ostala pokopana, ko bi jo ne bi obudil k življenju komunizem, ki uči, da je človek le delovna sila, delovni tovariš, ne pa gospodar tvarnega sveta.

Prav tako delajo danes z ljudmi naši komunistični tolovaji, kakor se morejo vsak dan prepričavati nesrečni prisilni mobiliziranci.

Vojni dogodki preteklega tedna

Fronta na zahodu se je ustalila

Zadnji teden kaže, da se fronta na zahodu vedno bolj ustalja, kakor naglašajo uradna poročila, ki jih v naslednjem navajamo:

Dne 18. t. m.: Na Nizozemskem je sovražnik včeraj za nemško bojno črto spustil padalec in letalsko pehoto pri Arnheimu, Nimvegnu in Eindhoven. Nato je popoldne začel napadati med Antwerpenom in Maastrichtom, da bi postavil zvezo z odvzetenimi oddelki. Zlasti pri Neerpeltu so se razvili hudi boji. — Med Maastrichtom in Aachenom ter pri Nancyju so hudi obrambni boji. — Sovražnika, ki je vdrl v mesto Lueville, so nemške čete vrgle nazaj. Posadka v obkoljenem Brestu še vedno kljubuje vsem napadom. Tudi za obkoljeno trdnjavo Boulogne divjajo hudi boji.

Dne 19. t. m.: V srednji Nizozemski je sovražnik okrepil svoje odvzete oddelke. Nemški protinapadi proti njim napredujejo. — Iz predmostja pri Neerpeltu je sovražnik z močnimi oklepnimi silami udaril proti severu ter vdrl v Eindhoven. — Pri Aachenu je sovražnik le malo napredoval. — V trdnjavo Boulogne je sovražnik vdrl, toda ga je nemški protinapad vrgel spet ven. — Posadka iz razdejanega Bresta se je umaknila na polotok Le Crozon.

Dne 20. t. m.: Padalske sovražne čete pri Arnheimu so Nemci stisnili na manjši prostor. Doselej je bilo ujetih 1700 sovražnikov. — Iz Eindhovena je sovražnik vdrl proti severu, toda so tukaj Nemci začeli protinapad. — Severozahodno od Aachena je sovražnik razširil svoj vder, južno od tod pa je bil odbit. — Pri Nancyju in Lueville so hudi boji, v katerih so Nemci izgubili Lueville.

Dne 21. t. m.: Pri Arnheimu je bila v glavnem uničena ena nemška divizija, ki je bila spuščena na tla iz letal. Ostanek te divizije pa je bil stisnjen na ozek prostor. Doselej je bilo zajetih 2800 ujetnikov. — Pri Nimvegnu so hudi boji s sovražnimi četami, ki so vdrele od Eindhovena. — Pri Aachenu so bili odbiti sovražni napadi. Tukaj so Nemci v treh dneh uničili 47 sovražnikovih tankov. — Posadka v Brestu in na polotoku Crozon je končala svoj odpor.

Dne 22. t. m.: Pri Arnheimu so nemške čete še dalje z napadi uničevale ostanke prve angleške divizije. — Severno od Nimvegna sovražnik še napada. — Na nizozemskem področju je bilo uničenih 38 sovražnikovih letal, med njimi 20 težkih prevoznih letal, ki so oskrbovala izkrcane čete. — Pri Aachenu je bilo uničenih 9 sovražnikovih oklepnikov.

Fronta v Italiji tudi stoji

Tukaj so bili sicer ves teden hudi boji, v katerih pa se fronta ni bistveno premaknila, kakor naglašajo poročila:

Dne 18. t. m.: Sovražni napadi med Lucco in Pistojo so se ponovili. — Severno od Florence in ob jadranski obali je sovražnik ves dan močno napadal. Vse prebivalne poskuse so Nemci zavrnili.

Dne 19. t. m.: Z nezmanjšano silo se nadaljujejo boji severno od Florence in ob Jadranu. Med boji se je sovražniku posrečilo, da je vdrl v nemške postojanke, toda Nemci so te vdore zajezili ter tako preprečili, da bi bil sovražnik fronto predrl. Boji, v katerih imata obe strani izgube, se nadaljujejo.

Dne 20. t. m.: Višek srditosti so boji dosegli na jadranskem odseku. Tukaj se je nemškim četam, ki so se junaško borile, posrečilo, da so deloma na novih postojankah preprečile sovražni predor. — Severno in severovzhodno od Florence so bili odbiti sovražni napadi, nekateri sovražni vdori pa s protinapadi očisti.

Dne 21. t. m.: Severno od Florence in ob Jadranu so se boji nespremenjeno nadaljevali. V hudih in za obe strani izgub polnih bojih so Nemci odbili mnogo sovražnikovih napadov. Južno od kraja Firenze so zajezili večji sovražni vder. — Na jadranski obali je sovražnik po hudih napadih dosegel več globokih vdorov, ki pa so jih Nemci deloma s protinapadi spet zajezili ter tako preprečili sovražni predor. V teh bojih so Nemci včeraj zajeli 57 sovražnikovih tankov ter 100 ujetnikov.

Ob obletnici obnovljene slovenske uprave v Ljubljani

Gen. Rupnik imenovan za general. inspektorja Slovenskega domobranstva

Dne 22. t. m.: Severno od Florence so spodleteli sovražni napadi. En krajevni vder so Nemci zajezili. — Ob jadranski obali sovražnik zaradi visokih izgub, ki jih je bil utrpel zadnje dni, ni nadaljeval prebivalnih napadov. Dne 20. sept. so Nemci tukaj uničili skupaj 106 sovražnikovih tankov.

Boji na vzhodni fronti

Če izvajamo severni odsek te fronte, se tudi tukaj niso dogajala večja vojaška dejanja, kakor pravijo poročila:

Dne 18. t. m.: Ob srbako-bolgarski meji je bilo nekaj krajevnih spopadov, v katerih so Nemci uničili 10 bolgarskih oklepnikov. — V južnem delu Sedmograške so spodleteli sovražni napadi. — Med Sanokom in Krosnem so boljševiki silno napadali, da bi prišli čez Karpat, toda Nemci so vdorna mesta s protinapadi zajezili. — Pač pa se bijejo hudi boji v Latviji in Estoniji, kjer je sovražnik začel hud velenapad, ki pa je pri Dorpatu bil v hudih bojih prestražen. — V zračnih bojih je bilo včeraj zbitih 75 sovražnikovih letal.

Dne 19. t. m.: Ob romunski meji so Nemci vrgli boljševike nazaj do Temešvara, vzhodno od Arada in Velikega Varadina. — V severnem delu Szeklerskega kola je zaman napadalo več sovjetskih divizij. Pri Sanoku in Krosnem so nemški protinapadi odbili sovražnika, ki je tukaj izgubil 24 oklepnikov. — Pri Varšavi sovražnik ni imel uspeha. — V Latviji in Estoniji so Nemci preprečili sovražne predore ter uničili 194 oklepnikov.

Dne 20. t. m.: Vsi napadi na Sedmograškem in pri Krosnu ter Sanoku so bili odbiti. Pri Varšavi je sovražnik od Prage skušal prekorčiti reko Vislo, a je bil odbit.

Dne 21. t. m.: V Romuniji so bili odbiti vsi sovražni napadi, v katerih je sovražnik izgubil 24 oklepnikov. — Hudi boji so bili pri Krosnem in Sanoku. — Pri Varšavi so Nemci uničili tiste sovražne oddelke, ki se jim je prejšnji dan bilo posrečilo priti čez reko Vislo. — V Latviji in Estoniji bitka traja že 7 dni. Tukaj je v tem času bilo uničenih 600 sovjetskih oklepnikov.

Dne 22. t. m.: Na Sedmograškem in v zahodni Romuniji so bili odbiti vsi sovražni napadi, pri čemer je bilo uničenih 23 sovražnikovih oklepnikov. — Hudi boji pri Krosnem in Sanoku se nadaljujejo, Nemci tukaj delajo protinapade. — Pri Varšavi je bilo zajetih 200 sovražnikov. — V Latviji in Estoniji bitka traja že 8. dan. Včeraj so Nemci tukaj uničili 103 sovražne tanke. — Pri Narvi so se Nemci odmaknili.

V nedeljo, 24. septembra, je doživela Ljubljana in njena pokrajina zopet pomemben dan: minulo je leto, odkar je bil imenovan za predsednika pokrajinske uprave v Ljubljani prezident general Leon Rupnik. Ta dan pomeni za nas Slovence rešitev iz pogube, ki so nam jo pripravljali združeni badoljevci in slovenski komunisti. Z generalom Rupnikom smo dobili velikopotezno ustanovo. Socialno pomoč, zagotovljena je bila stalna in redna prehrana prebivalstva, omogočeno znatno zvišanje nameštenskih in delavskih prejemkov in pokojnin ter razveseljivo se je mogla izživljati slovenska kultura in še marsikaj. Velika skrb je bila povečana kmečkemu življenju, zlasti nesrečnim izgnancem in beguncem. Glavno pa je, da je s tem stopilo na plan slovensko domobranstvo.

Ob obletnici obnove slovenske uprave v Ljubljani je bilo v veliki, slavnostno okrašeni, unionski dvorani manifestacijsko zborovanje, ki ga je začel načelnik dr. Puš. Pozdravil je zborovalce, zlasti navzoče visoke osebnosti: generala Harma, generala Schimmelpfenniga, dr. Doujaka, podpolkovnika Krenerja, nemškega generalnega konzula dr. Müllerja, hrvatskega konzula prof. Salih Baljiča in številne druge zastopnike oblasti in ustanov. Na zborovanje so tudi prišli Obergruppenführer in general policije Rösener, prezident general Rupnik in knezowski dr. Rožman.

Govorili so: zastopnik kmetov Jože Cerne, predstavnik delavcev Drago Bosov.

Burno pozdravljen je govoril programičen govor prezident general Rupnik. Ostro je obsodil tiste sicer že zelo redke Slovence, ki še vedno stojijo na strani v boju proti razbojniškemu boljševizmu. Gospod prezident je v toplih besedah izrekel priznanje Slovenskemu domobranstvu, ki stoji v brezkompromisnem boju proti mednarodnim boljševskim zločincem. Prezident Rupnik se je prisrčno zahvalil Führerju in njegovim vojakom, ki so pomagali in še pomagajo Slovincem v njih odločilni borbi proti komunizmu do popolnega njegovega uničenja.

V svojem govoru je gospod prezident omenil, da gre tudi malemu slovenskemu narodu za biti in ne biti. Ena pot vodi v pravo, Bogu dopadljivo človeško sožitje, druga v satansko kraljestvo boljševizma. Oni Slovenci, ki so šli za levim kažipotom v boljševiške mreže, so se sami izločili iz naše narodne skupnosti, zakaj boljševizem je našemu krščanskemu slovenskemu bistvu in pojmovanju povsem tuji. Te bo zgodovina nekoč ožigosala in obsodila, saj danes v službi komunizma izdajajo svoj narod, domovino in Boga.

Nato je govoril general Rösener, ki je izrazil svoje prepričanje, da je slovenski narod v svojem arcu protiboljševiškega prepričanja. Izreka svojo zahvalo gospodu prezidentu za izražene lepe misli in za dosedanje delovanje. Izrekel je trdno vero, da bo Nemčija na koncu zmagovita.

Po koutani počastitvi padlih junakov je general Rösener sporočil, da je prezident Rupnik v znak priznanja in zahvale za delo, ki ga je izvršil v tem letu kot prezident pokrajinske uprave, imenovan za generalnega inspektorja Slovenskega domobranstva.

Z vzklikom Führerju ter z nemško in slovensko himno so pomembno zborovanje zaključili.

Iz bojev zoper komuniste

Resnična kultura mora biti krščansko usmerjena. Samo krščansko usmerjena kultura je resnična kultura.

28 nekdanjih našminkanih in lakiranih zvezde z ljubljanske promenade je padlo v boju z domobranci pri Česnjicah pri St. Vidu na Dolenskem.

Te dni so bili tolovaji temeljito tepeni pri Višnji gori, pri Stični in pri St. Vidu. Komunisti so imeli 76 naštetih mrtvih, med njimi dva komisarja, 28 prilezalcev, 7 ujetih; javilo pa se je 21 prisilnih mobilizirancev.

Razbojniški boljševik je v nedeljo, 10. septembra zažgal gospodarsko poslopje in hišo pastnika Mihaela Omahna v Javorju v občini Dobrunje. Domači so si rešili samo življenje.

Pristojna oblast je zaplenila premoženje upornikov: krojača Zakaria Alojzija, risarja Vilharja Savota, dijaka Blažiča Lovjaka, dijaka Schweitzerja Devota in kovača Krojača Antona iz Ljubljane.

Za novo družbo

Danes bje boj slovenski narod s komunistično tujo učestno. Ko bo ta boj zmagovito končan pa še vedno ne bodo rešena vsa vprašanja. Obenem s tem, ko pobijamo zmote in se z orožjem borimo proti tistim, ki nam hočejo te zmote s silo uvesti v življenje, moramo misliti na to, kakšen red naj vlada v družbi po zmagi.

Zmota, slabost in zloba so tisti trije izviri vsega zla, ki ga je kriv človek. Čeprav pri zmoti ni nobene krivde, moramo biti v boju z njo prav tako neizprosni, kakor v boju s slabostjo in zlobo, kajti njene posledice so enako strašne kot zadnjih dveh. To nam dokazuje zgodovina, učiteljica življenja.

Oglejmo si Rim za časa Kristusa. Rimski narod kot celota, prav za prav vaščani mesta Rima so bili oholni vladarji in izkoriščevalci vseh dežel okrog Sredozemskega morja, ki so sestavljale rimski imperij. Rimljani so si domisljali, da jih je Usoda, tajna sila, ki se ji niti bogovi ne morejo upirati (Rimljani so verovali v mnoge bogove), izbrala za vladarje sveta. Ostale narode so imeli za barbare — divjake. Če so jim je kdo pri njihovih osvajaških vojskah uprl, je veljalo nabelo: »Gorje premaganim!« Kdor se jim je prostovoljno uklonil, tistemu mestu ali ljudstvu so pustili neke pravice kot »prijetelju rimskega naroda«, zato pa jim je moral pri njihovih novih osvajaških pomagati s pomožnimi četami. Poznali so namreč nabelo: »Deli in vladaj!«

Kljub temu pa tudi vsem Rimljanom ni bilo dobro. Odkar so pregnali kralje je vladal senat, v katerem so imele besedo skozi stoletja iste družine. Danes bi rekli tej vodilni plast »čaršijac«. Iz teh družin so bili voljeni najvišji državni uradniki: edili, pretorji in konzuli. Edil je imel dolžnost skrbeti za dobro razpoloženje mesta Rima s tem, da je prirejal razkošne cirkuske igre, dirke ali celo pomorske bitke na bližnjem jezeru. Za kritje stroškov je moral sam skrbeti. Navadno se je strahotno zadolžil. Toda ne bojte se zanj! Navdušeno ljudstvo ga je izvolilo končno za konzula in ko je po enem letu moral zapustiti to najvišje upravno mesto, je bil poslan v Španijo, Malo Azijo ali kam drugam kot prokonzul. Tam je upravljal provinco in se s neuspiljenim izsesavanjem prebivalstva dobro odškodoval za vse izdatke, ki jih je imel kot edil z razveseljevanjem Rimljanov.

Druga plast v Rimu so bili veleposestniki, veletrgovci, lastniki velikih obrtnih podjetij, brodarških podjetij itd. Imenovali so se »kjenikarji«. Ime izvira od začetkov rimske države. Tedaj so premožnejši morali služiti v vojski kot konjeniki, ostali državljani pa kot pešci. V dolgih osvajaških vojskah so manj premožni vojaki — vojaška služba je bila obvezna za vse polnopravne državljane, ki so se morali ves čas sami vzdrževati — morali najeti tolikšna posojila, da je šlo njihovo premoženje na boben in prešlo v last premožnejših — posojilodajalcev. Tako je bil premožni državljan po končani vojski za vso kri in trpljenje, ki ga je prestal za domovino, nagrajen z beraštvom. Po Rimu so se klatile množice nemančev — proletarcev in vpile: »Kruha in iger!« Oboje se tudi dobili. Žito so pripeljale ladje iz provinc, kjer ga je znala rimska vlada dobiti brez posebnih stroškov; z oljem je bilo isto. Za zabavo je poskrbel edil, kajti naklonjenosti te množice je potreboval. Kljub vsemu so bili ti proletarci rimski državljani in kot taki so imeli pri volitvah svoj glas.

Zadnji so bili sužnji — vojni ujetniki, dolžniki, ki jim po tedanjem krivičnem pravu ni šlo na boben te njihovo premoženje, ampak tudi njihova svoboda in potomci obojih. Sužnji so se delili v mestno in kmečko družino. Prva je skrbela za udobje in razkošje rimskih petičnikov v njihovih palačah in dvorcih, druga je kopičila gospodarjem premoženje s svojim delom na polju, v vinogradu ali delavnici. Zanimivo, da so imenovali Rimljani svoje sužnje skupaj »famiglia — družina«. Stvar nam postane jasna, če pogledamo, kakšen stalež sta imela po rimskem pravu žena in otrok. Tudi nad njima je imel družinski oče — pater famiglia, polnopraven rimski državljan, dolgo dolgo oblast nad življenjem in smrtjo kakor nad sužnji. Otroci niso mogli imeti nobenega premoženja, dokler so bili člani očetove družine. Šele z očetovo smrtjo ali pa če jih je izpustil izpod svoje oblasti, so postali svobodni.

Vse to, nam nerazumljive določbe in običaje ne moremo prištevati človeški zlobi, ampak zmoti.

Kdo ve, kateri mislec ali zakonodajalec je žel predaleč v poudarjanju očetovske oblasti in avtoritete. Te zmote so se močje oklenili in končno je v družbi zavladalo prepričanje, da je tako edino prav in da bi bilo rušenje svetih izročil vsaka izprememba tega stanja.

Nova doba v zgodovini

Bežno smo si ogledali rimski imperij, a nič boljše, če ne še slabše je bilo v ostalem svetu, ko se je v betlehemskem hlevu rodil Sin božji. Prišel je, da bi pregnal zmoto, dal opore človeški slabosti in slovesno razglasil dan sodbe in kazni za vso hudobijo. Učil je, če povemo s Prešernovimi besedami:

»Da pravi Bog se kliče Bog ljubezni, da ljubi vse ljudi svoje otroke, da zemlja, kjer vijo viharji jezni, je skušnjen kraj, da so naš dom visoka nebesa...«

za katerega je ustvarjen vsak človek, da bo v njih — če bo preizkušnjo na zemlji dobro prešel — utešil v Bogu svoje hrepenenje po brezmejni sreči.

Tudi za družabne odnose med ljudmi na zemlji je postavil Kristus čisto nove temelje. Silne so bile njegove besede, ko je objubil Petru najvišjo blast v Cerkvi: »Ti si Peter — Skala — in na to skalo bom sezidal svojo Cerkve in peklenška vrata je ne bodo premagala. In dal ti bom ključe nebeskega kraljestva. In kar koli boš zavezal na zemlji, bo zavezano v nebesih in kar koli boš razvezal na zemlji, bo razvezano v nebesih.« (Mat 16, 13—20.)

Drugič so bile Gospodove besede ljubeznive in skrivnostne: »Simon, Simon, glej, Satan vas je hotel imeti, da bi vas prejel kakor pšenico; jaz pa sem posil zate, da ne opeša tvoja vera. In ko se ti svoj čas spreobrneš, potrdi svoje brate.« (Luka 22, 31—33.) Res, Simon-Peter ni bil še izklesan, ni bil še skala. Očitek dekle na dvorišču Kajfe ga je zavedel, da je izdal svojega Gospoda. Pa po vstajenju mu je Gospod greh, storjen iz slabosti, odpustil in mu s temile besedami podelil papeško oblast: »Simon, sin Janezov, ali me ljubiš?« Peter se užalosti, ker mu je v tretje rekel: »Ali me ljubiš?« In mu pravi: »Gospod, ti vse veš, ti veš, da te ljubim.« Tedaj mu reče Kristus: »Pasi moje ovce.« (Jan 21, 17—18.) Samo ljubezen je zahteval Gospod...

Preden je odšel v trpljenje, pa je pri zadnji večerji Kristus takole učil apostole: »Kralji narodov gospodujejo nad njimi... Vi pa ne tako. Temveč, kdor je največji med vami, naj bo kakor najmanjši in predstojnik kakor strežnik.« (Luka 22, 25—27.) In ta zapoved ni veljala le cerkveni oblasti, ampak vsaki oblasti v krščanski družbi sploh: vladarju, načelniku, podjetniku, mojstru, gospodarju in očetu. Kajti vsem tem ni dana oblast zato, da bi soljudem vsiljevali svojo voljo in poskrbeli za svoje ugodnejše življenje, ampak za to, da bi človeška družba v miru in redu napredovala, si ustvarila lapešje pogoje za življenje na zemlji in da bi noben človek ne zgrešil svojega večnega cilja.

Kristusov nauk je prehajal v življenje. Brez revolucije je postala žena enakovredna vrstnica možu, sužnja sestra svoje gospodarice. Še nerojeno dete je postalo osebnost in je prav tak morilec, kdor ga umori, kakor če bi umoril odraslega moža. Vendar boj Cerkve s staro pogansko državo ni bil lakav; 300 let je tekla kri mučencev! A huje kot to, so prizadele mlado Cerkve zmote, ki so se razrasle v njej, slabost njenih otrok, ki so skrunile njen sijaj. Pa ni bila še pokristjanska stara rimska kultura, ko so pridili s severa nomadski narodi (ljudstva, ki se ukvarjajo z živinorejo in se selijo z vsem svojim imetjem na nove pašnike, kadar so prejšnji popaseni) in se naselili na ozemljih starega rimskega imperija.

Cerkve so je hitro znašla. Mladim narodom je priskočila na pomoč pri ustanavljanju njihovih držav. Poleg verske vzgoje je Cerkve posredovala tem preprostim rodovom tudi izčiščeno kulturo starih Grkov in Rimljanov. Kot edino izobraženstvo v deželi je morala duhovščina prevzeti tudi pomembne državne službe. In ta povezovanje Cerkve z državami je ostala še daleč v novi vek.

Nekaj besed o fevdalstvu. Priseljenci s severa so imeli krepko vojaško organizacijo. Vsak svojočen mož, ki je bil za orožje sposoben, je bil

uvrščen v plemensko vojsko, saj so si morali rodovi z mečem osvajati zaželjene južne pokrajine. Najkrepkejšo državo so si ustvarili Franki na ozemlju sedanje Francije. Pa sredi 8. stoletja je pretel islam uničiti mlado državno tvorbo. V enem stoletju so bili mohamedanski Arabci osvojili vso severno Afriko in Španijo ter vdrl v Francijo. Ker so bili konjeniki, jih stara frankovska pehotna vojska ne bi mogla zadržati. Karl Martel je tedaj razdelil kraljevo pa tudi cerkveno zemljo med veljake, ki so se zavezali služiti v vojski kot konjeniki. Posestva so potrebovali, da so mogli vzdrževati konje, se oskrbeti z dobrim orožjem in se ves čas na vojski vzdrževati sami. Ostali možje so bili oproščeni vojaške službe in upravnopodrejeni (tako kot smo mi danes občini) zemljičkim gospodom, veljakom, ki so služili v vojski. Ker takrat še ni bilo denarja, so se davki, ki jih je pobiral zemljiški gospod, plačevali v blagu ali v storitvah — desetina, tlaka. To stanje se je brez hujših pretresov, nevoščljivosti in uporov držalo 700 let, saj je vsak videl, da prav za prav plemiči ni dosti bolje od navadnega zemljana. Stanoval je vrh strme pečine v stolpu s majhnimi okni, ki jih je pozimi zadelal z naokvir napetim mehurjem. Niti ležišča iz koruznega ličkanja si ni mogel privoščiti, saj je prišla koruza šele mnogo pozneje iz Amerike. Sretil si je z baklo ali kvečemu z lojeno svečo. V zakajeni viteški dvorani, kjer je viselo raz sten orožje, jelenovo rogovec, pozneje tudi kaka prednikova slika in bi danes v njej niti berač ne želel stanovati, je v dolgi zimi morda enkrat imela grajska družina malo veselja, ko ji je zapel popotni pevec in ji povedal, kaj je novega po svetu. Jedel pa tudi kmet ni nič slabše kot grajski, saj svoje prireje ni nikamor prodal, zato pa si je tudi vse potrebno blago za obleke in drugo pripravil doma.

Spremenile so se okoliščine, ureditev družbe pa ne

Prišla je uvedba smodnika. Vitez v težkem oklepu, izurjen v mečevanju, je brez moči omahnil raz konja, če ga je zadel svinčenka iz muškete — velike puške. Vladarji so si omislili najeto vojsko s strelnim orožjem na smodnik, a ta stvar je stala. Zemljiški gospod je moral plačati vladarju določeno vsoto denarja, ki je takrat že prišel splošno v rabo, zato pa je pritisnil na kmeta, da je moral več časa v letu delati na njegovi zemlji in mu dati večji delež svojega pridelka. Pa še nekaj se je zgodilo: leta 1453 so Turki osvojili razkošni, zato pa tudi gnili Carigrad. Mnogo Grkov se je umaknilo s svojimi knjižnicami in umetnostnimi zakladi na zapad, kjer se je v učenih krogih — tudi cerkvenih — porodilo ogromno zanimanje za visoko kulturo in civilizacijo starih Grkov in Rimljanov, ki se je v vzhodno rimskem (bizantinskem) cesarstvu ohranila vse dotlej. Prezrli so celo to, da je vso to kulturo prejšnjim stari poganski duh, duh neukročene želje po uživanju in nasladi in strup je začel delovati. Ker je bil v zapadni in srednji Evropi tedaj vzpostavljen mir in red in so bile dežele povezane z dobrimi trgovskimi zvezami, so si začeli razkošnosti vsi zemljiški gospodje, ki sedaj niso več opravljali težke vojaške službe, ampak le nižje upravne posle v svoji soteski. Iz neprijaznih stolpov so se selili v udobne dvorce, ki so si jih po vzoru Grkov in Rimljanov hoteli čim bolj okusno opremiti. — Kje se bo dobil denar? — I, pri kmetu. — Toda kmet bo zasel v stisko! — Kaj mi mar, saj tudi rimskim sužnjem ni bilo boljše, si je mislil zemljiški gospod, ki je morda na kaki šoli malo pogledal v rimsko pravo in bil prepričan, da njegovi kmetje niso drugače kot famiglia rustica — kmečki sužnji. Ni čudno, da je tedaj v kmetih zavrelo. Šli so v punt, ne proti oblasti, ampak — za staro pravdo!

Medtem ko je srednji vek prevevalo, kljub vsem obolostim, izrodkom plemiškega ponosa, krščansko mišljenje, se je začela od 16. stoletja naprej močno krhati. Nekateri učeniki močje so začeli trdit, da Bog sicer je, a da se za svet ne meni. Tajili so izvirni greh in trdili, da je človek po naravi dober, le svoboda mu je treba pustiti, pa bo zanj in za družbo najbolje. Končno je prišel liberalizem, ki je rekel: Vseeno je, ali veruješ

Nadaljevanje na 4. strani.

Nadaljevanje s 3. strani.

Boga ali ne. In kdor je imel priliko po svojem položaju izkoriščati druge, je dejal: Ni Boga! in zadušil v sebi glas vesti.

Polpretekla doba

Prišel je naš čas, ko se tovarnarju ni zdelo prav čisto nič slabega, če je z znižanjem delavskih plač z »okoli prinašanjem« prodajalcev surovin, kupcev njegovega blaga, z uničenjem podjetnikov iste stroke (konkurence) dosegel ogromne dobičke. Ko so delavci stradali, ga ni prav nič bolelo, da je sam uničeval dobrine po banketih, potovanjih okoli sveta, z vzdrževanju razkošnih počitniških dvorcev, zasebnih muzejev, celo osebne ladje (jahte), ograjenih lovišč itd.

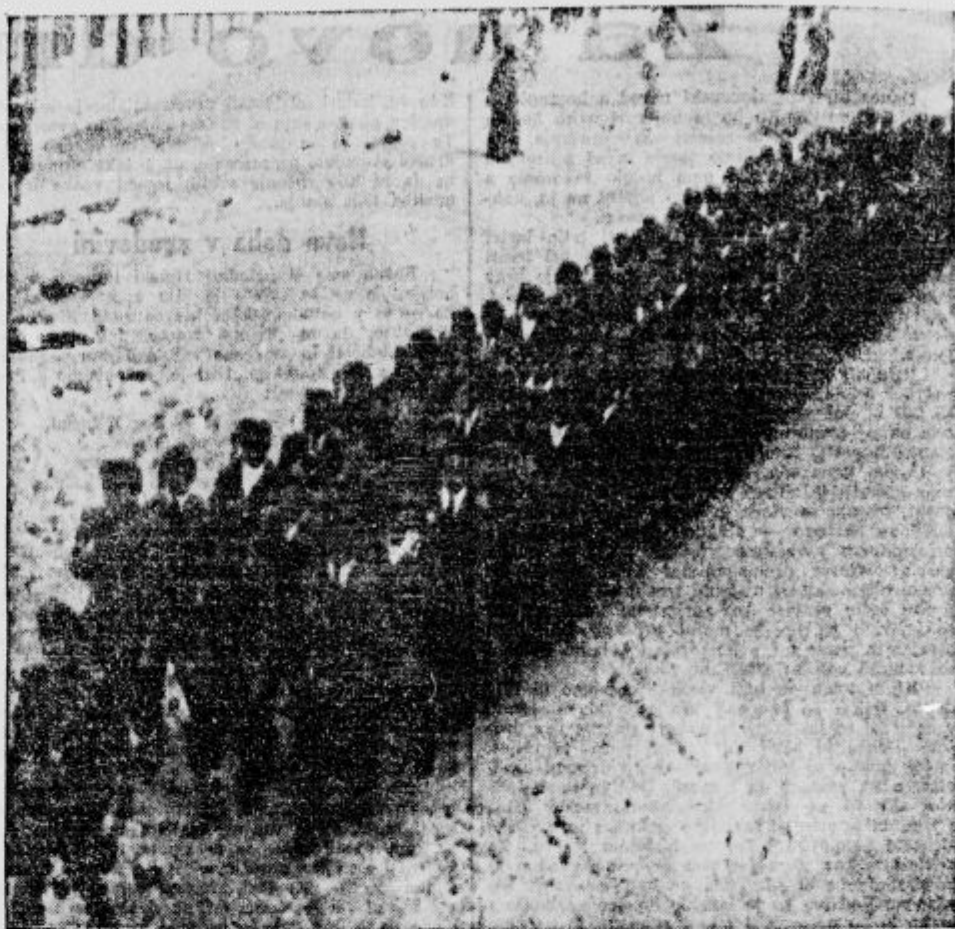
Cerkev se je borila proti temu, a oviralo jo je nešteto stvari. Povezanost z državo, ki je bila v zgodnjem srednjem veku koristna in lepa, je bila sedaj z brezbožno državo kaj zoprna in škodljiva. Samovladarji 18. stoletja so jo hoteli ponižati na državno prosvetno ustanovo, ki bo pobijala praznoverje, nesnažnost, nepismenost itd. in vzgajala državljane k poslušnosti. Da bi duhovniki ne imeli kakih svojih misli, ki bi vladarju ne bile všeč, je n. pr. Jožef II. vzel škofom vzgojo duhovskega naraščaja in ustanovil državna semenišča! Tudi papeževa oseba ni bila več sveta: Napoleon je Pija VII. imel za ujetnika, ker se mu ni uklonil. Leta 1870 so svobodomiselní italijanski garibaldinci vzeli papežu cerkevno državo in poslej je bil ujetnik italijanske države vse do leta 1921.

Kljub temu Cerkev ni molčala. Mnogo pred Marxovim komunističnim manifestom je odločno zahteval izpremembo krivičnega stanja delavcev kölnski škof Ketteler. Podal je na kratko ves socialni nauk Cerkev, ki ga je izpopolnil Leon XIII. v okrožnici »Rerum novarum« in mu dal končno obliko Pij XI. v okrožnici »Quadragesimo anno«. To je dopolnila še okrožnica »Divini redemptoris« proti brezbožnemu komunizmu. Našli so se po vsem svetu ljudje, ki so hoteli te nauke spraviti v življenje, pa pravega razumevanja ni bilo, čeprav je vedno bolj žarela na obzorju krvava zarja svetovne komunistične revolucije. Pij XI. je ves čas svojega papeževanja klical na organizirano delo za prerod krščanskega življenja, pa mnogokje, tudi pri nas, dolgo niso razumeli papeža, kaj hoče s svojo Katoliško akcijo. In vendar pri boju zoper strasti ni dovolj, da veš, kaj je prav, ni dovolj, da to hočeš, ampak moraš napeti vse sile, da nekaj storiš!

Nočemo komunističnega »novega sveta«

Mi hočemo nov družabni red, ki bo slonel na pravilnem gledanju družbe in posameznika. Družba je sicer zaradi človeka, ne človek zaradi družbe, vendar je blaginja skupnosti — mnogih posameznikov — nad blaginjo posameznika. Nočemo nereda in krivic, ki jih je rodila pretirana svoboda liberalizma s kapitalizmom; nočemo, da bi človekova osebnost z večno dušo postala sredstvo komunistične družbe, to je diktatorja brezbožne komunistične države. (Danes je to Stalin.) Nočemo komunističnega »tovarištva«, ki ti spravi sina v badolejsko internacijo ali v smrt kot talca, če ti ga sam ne ubije. Nočemo »tovarištev«, ki ti izropajo dom in zažgo streho nad glavo. Nočemo »tovarištev«, ki zganjajo kmeta z njegove zemlje, odkoder ga ni pregnal ne graščinski birič, ne rokavljak iz francoskih časov.

Hočemo bratstva — bratstva in Kristusu. Hočemo oblasti, ki bodo o njej veljale besede: »... kdor je največji med vami, naj bo kakor najmanjši, in predstojnik kakor strežnik.« (Luka 22, 25—27.) Kdor je višje postavljen, naj ve, da bo zato težji odgovor dajal pred Bogom, saj mora za svoje podrejene skrbeti kakor oče za otroke. Podrejeni morajo seveda to upoštevati. Težji odgovor bo dajal pred Bogom tudi tisti, ki ima večje talente. Njegova dolžnost je, da jih ne zakopije, ampak da jih dá v službo skupnosti. Če bo družbi več dal, pa ima spet pravico, da od družbe več prejme. Naj mu ne bo zavidal daljšega dopusta, saj ga je potreben, če nočemo, da obnemore in je s tem konec njegov uslug skupnosti. Nihče mu ne bo zavidal avta, s katerim prihrani dragoceni čas, ko brzi z opravo na opravke. Tudi mirnega kotička v skromni vili mu ne bo nihče otilal, saj ga potrebuje za svoje delo in za oddih po njem. Sicer pa mora vsaka delavska družina dobiti svoje hišice z vrtičkom, kjer bodo otroci zoreli in krepke delavce za skupnost, in kjer

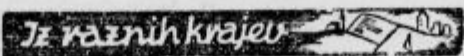
Gorenjski brambovci korakajo skozi Kranj

bo oče po napornem delu našel oddih med zelenim sočivjem in ob beli kozici, ki si jo bo družina mogla omisliti, če bi hotela imeti domače mleko.

Razkošja, uživanja in uničevanja dobrin pa mora biti konec zlepa ali zgrda. Kar je velikih umetnin, naj krase hiše božje, kjer bodo v čast Najvišjega in v veselje obiskovalcev. Posvetne umetnine pa naj gredo v muzeje — kar seveda ni takih, da bi jih bilo najbolj pametno uničiti — kjer se bo moglo radovati na njih sleherno oko in ne le zasebniki, ki ni vedel več kam z denarjem, pa ga je »naložil« v to delo. Tako bo konec zavisti, podlikanj in očitaj. Očetovska skrb oblastnikov naj dobi za odmev sinovsko vdanost in hvaležnost podrejenih — mir Kristusu naj zavladava v kraljestvu Kristusovem! Tak nov svet hočemo mi in ne onega, kot ga zahteva Pavlič v znanih verzih svoje zbirke: »Previhamo viharje, prepošastimo pošast...«

Iz slehernega srca
poženi, ne roža —
bajonet!
V sebi zatri ljubezen —
kdor ljubiš novi svet!

Tak pošastni svet prepuščamo komunističnim zverem, samo ustvarjati naj si ga gredo kam drugam! Naša zemlja je zanj prelepa in presveta, na njej mora vladati naš rod, ki zanj prelivajo krvi naši protikomunistični borci.

Plešivica pri Brezovici. Francelnov oče petinosemdesletnik. Lepa starost marsikoga bi bolj skljutila kot je Francelnovega očeta. Tako zvrnan ti hodi, kakor bi še nosil komaj dobrih šest križev. In vedno je vever in dobre volje, čeprav mu je Bog naložil težko preizkušnjo: dva in štiri-deset let je že popolnoma slep. Eno oko je zgubil v Trstu, drugo pa v Mirni peči. Sedaj mu nado-

metujejo oči njegova tanka ušesa, saj sam pravi, da se pogovarja z drevesi in potoki. In res, vsak šum razloži in takoj razbere, kje je. No včasih pa si sposodi oči od zeta ali vnukov, da mu prebirajo »Domoljuba«. Zelimo mu še mnogo let in zlasti to, da bi vedno nosil svoj križ tako vedro in Bogu vdano ter tako odslužil vice še na tem svetu!

Novi protiletalski znaki

Višji SS- in policijski vodja v obrambnem okrožju XVIII. odreja:

Z dnem 27. 9. 1944 od 8. ure dalje se uvaža za mesto Ljubljano svarilni znak »Javno protiletalsko svarilo«. Ta znak obstoji iz treh sledečih: a) 15 sekund trajajočih zvokov sirene, ki se prekinjajo s pet sekund trajajočimi presledki.

Svarilni znak »protiletalski alarm« se daje v bodoče z eno minuto trajajočim, naraščajočim in polenjajočim zvokom sirene. Znak »prestanek nevarnosti« obstoji iz dve minuti trajajočega nepretrganega tuljenja sirene.

Pri znaku »javno protiletalsko svarilo« se redno poslovanje nadaljuje. Električna cestna železnica obratuje dalje. Prebivalstvu je prepuščeno v prosto presojo, če se hoče ravnati po protiletalskih zaščitnih navodilih, ki so obvezni za čas »protiletalskega alarma«. Priporoča pa se, da se vsak poda v zaklonišče, brž ko se ugotovi približevanje sovražnih letal. V času, ko je predpisana zatamnitev, se takoj ukinejo vse olajšave glode zatamnitev in električna cestna železnica mora ustaviti obratovanje.

Upoštevati se mora, da lahko znaku za »javno protiletalsko svarilo« sledi neposredno tudi znak za »protiletalski alarm«.

Znaku za »prestanek nevarnosti« se more dati predhodno tudi znak za »prestanek protiletalskega svarila«, ki obstoji tudi iz treh sledečih: a) 15 sekund trajajočih zvokov sirene z vsakokratnim presledkom petih sekund.

3 Kaj je NOVEGA

d 35-letnico mašinstva obhajajo letos sledeči gg. duhovniki: Erhatič Franc, župnik pri Sv. Jakobu v Slov. goricah; Lasbacher Anton, župnik v Vojniku; Skofič Marko, župnik pri Kapeli, in dr. Žagar Ivan, stolni kanonik v Mariboru, roj. v St. Petru v Sav. dolini.

d Cerkev sv. Janeza v Trnovem v Ljubljani je objel, kakor smo že zadnjič poročali, oni četrtlet v podstrešju nevaren požar, ki se ga je posrečilo združenim gasilecem omejit. Komisija je ugotovila, da se ni za kupolo cerkve prav nič bati, ker jo zelo trdno zidana iz opeke in ker zaradi izredne štednje z vodo pri gašenju ostrejša malta ni preperela. Postaviti pa bo seveda treba popolnoma novo ostrejšo in ga prekriti z opeko. Da bo cerkev spet pod streho, bo potrebnih skoro poldrug milijon lir.

d Opozarjamo na Naredbo o dopolnitvi predpisov o protiletalski zaščiti. Priobčil jo je Slovenec dne 21. septembra.

d Za doktorja je bil razglašen na modroslovni fakulteti v Ljubljani katehet g. Josip Premrov. Čestitamo!

d 75. rojstni dan je doživel 21. septembra ugledni trgovec in posestnik Matej Orehek.

d V korist borovniškim žrtvam sovražnega zračnega napada je Delavski prosvetni krožek v Ljubljani uprizoril v nedeljo, 24. septembra na Vrhniki lepo uspelo igrano »Podrti križ«.

d Zaradi omejitve v dobavi električnega toka so zovoli ljubljanske električne železnice ne ustavljajo več na vseh dosedanjih postajališčih. Podrobnosti v dnevnikih.

d Kulturno delo Zimske pomoči. Velikansko je delo za pomoč potrebnim, ki ga je v kratkem času pod spretnim vodstvom znanega pisatelja Narte Velikonje izvršila Zimska oziroma Socialna pomoč. Pa tudi njeno kulturno delo je velepomembno. Izdala je važne knjige: »Zbirnik Zimske pomoči«, ilustrirano Gregorčičevo »Olkje, Jurčičev »Cvet in sade, Ivan Pregljevo »Na vakancih, Franceta Balantiča »Venece in Šalijovo »Sper rodni zemlji«. S tem si je Zimska pomoč pridobila neveljavne zasluge, ki jih je treba ceniti tem višje, čim temnejše je obzorje vojnih strahot, v katerih se jo porajala dragocena kulturna pobuda.

d Nova naredba o oskrbi s tekstilnimi izdelki je izšla te dni. Podrobnosti v dnevnikih.

d Krompirjeva letina na Koroškem je letos prav dobra in bo lahko nadomestila nekoliko slabši pridelek žita. Koroški kmetje pospravljajo krompir s pomočjo mešanih.

d Ne ob 10 dopoldne, marveč ob pričetku zatemnitvenega časa se bodo od 1. oktobra dalje dnevno oglašile sirene na Gorickem.

d Za upravitelja štandreske župnije pri Gorici je imenovan g. Artur Zaletel, za upravitelja župnije Vojšičica župnik v Tomenici g. Efreim Mozetič, za upravitelja župnije Kostanjevica pa g. Vinko Černigoj iz Opatjega sela.

d Skupni znesek, zbran v Ljubljani pod okriljem »Socialne pomoči« za prizadeto Borovnico znaša lepo vsoto 157.193,30 lir. Pri zbirki je vnelo sodelovala srednješolska mladina. Čast in hvala jim!

d Napad sovražnih letal. V ponedeljek, dne 18. septembra, okrog 12 so angloska lovška letala ob sončnem jasnem vremenu priletela nad Ljubljano in okolico in obstreljevala nevojaške cilje, med njimi tudi s civilisti napolnjen osebni vlak. Pri tem je bilo nekaj potnikov ranjenih. Ljudstvo je soglasnega mnenja, da napad ni bil v nobenem pogledu opravičen in ga splošno obsoja kot divjaško naailje.

d Bele vrtnice. Pod ravnokar povedanim naslovom sta izšli v založbi »Vigredie« v Ljubljani dve lepi povesti: Bele vrtnice in Sestra Dragica. Obe je napisala zdaj že pokojna Tilka Lamprechtova — Dušica. Zelo prikupljivo vezana knjiga stane 65 lir in se dobi v vseh knjigarnah. Vsem, zlasti dekletom, toplo priporočamo v nakup in branje!

d Od 17. septembra dalje do nove odredbe se morajo upoštevati predpisi o zatemnitvi od 20 do 6.

d Komunisti »osvobajajo« kmete naprej. Delovanje komunističnih tolovajev je še zmeraj ropanje in kraja. Zlasti prebivalstvo oddaljenih vasi mora mnogo pretrpeti zaradi njih. V zadnjih dneh so tolovaji pokradli kmetom več živil, obleke in druge stvari v Dolini, Zabukovu in okolici Kranja. Dne 19. avgusta zvečer so 3 tolovaji naropali več obleke posestniku Janezu Bohincu v Javorniku. Pri Radovljici je 28. avgusta zvečer vdrla večja tolpa v hišo revnega kmeta in ga povsem izropala. Tako komunistična OF »osvobaja« naše kmete!

d Obsodbe zaradi slabega mleka. Sodnik-podpovednik pri posebnem sodišču za javno varnost v Ljubljani je te dni vodil več razprav. Obsodil je med drugimi tudi 5 okoliških posestnikov iz občin Ježica in Brezovica, ker so letos aprila, maja in junija dobavili Prevodu slabo mleko, kateremu je bilo primešano 15 do 30 % vode, kakor je ugotovil kemični pregled Higienškega zavoda. Od okoliškega glavarstva ovadeni kmetje so zanimali, da bi bili prilivati mleku vodo ter so se v glavnem izgovarjali na slabo krmo in da ne morejo dobiti dovolj močnih krmil za krave-mlekarike. Obsojeni so bili na denarne kazni od 500 do 2500 lir, skupaj na 3500 lir ali v primeru neplačila na 95 dni zapora. Najstrožje je bil obsojen Andrej Ložar, posestnik v Dragomlju, občina Ježica, ki je 1. aprila 1944 dobavil Prevodu prav slabo mleko, v katerem je bilo primešano do 49 % vode. Pred sodnikom je Ložar zanimal, da bi bil mešal mleko z vodo in se je izgovarjal, da nima dovolj močnih krmil. Bil je na osnovi člena 3 naredbe Vrhovnega komisarja za operacijsko področje Jadranske primorje obsojen na 2500 lir denarne kazni ali na 45 dni zapora. Sodba je postala takoj pravomočna in izvršena.

d Bele vrtnice — Sestra Dragica — se dobi v upravi Vigredie, Slomškova 1.

d Skoraj pol milijona lir je izdala za revne srednješolce v Ljubljani škofijska dobrodelna pisarna v preteklem šolskem letu. Podpiramo krščansko dobrodelnost tudi v bodoče na vso moč!

d Pogačnikova tovarna lepenke blizu Brezna ob Dravi je pred časom — kakor bereno v dnevnikih — pogorela. Uničenje tega lepoga podjetja, kjer je našlo kruh več sto domačih delavcev, imajo na vesti razbojniški gojdarji. Te dni so pogorela še zadnja poslopja, ki so pri prvem požaru ostala.

d Nova samostojna kmečka občina. Vse krajevne občine župnije Sv. Peter — razen Ruperč in Grušove — so spadale od leta 1931 dalje pod okoliško občino Kosiaki. Tej skupni občini je županoval od leta 1935 do svoje smrti profesor Ivan Vesenjak. Sedaj pa so krajevni občini Kosiaki in Krčevino priključili mestni občini mariborski. Severna meja občine Maribor poteka po novem ob slovenjgoriški rečici Pesnica. Župnija Sv. Peter pa je postala zopet samostojna občina. V to občino spadajo krajevne občine: Hrenca, Malečnik, Metava, Grušova, Ruperč, Gorca, Nebova in Celestrina. Ta občina nima nobene industrije in malo trgovin. 90 % prebivalstva tvorijo kmetje in vinjčarji.

d Na hobišču so padli: grenadir Hudoklin Edo iz Orehka, grenadir Franci Slapar iz Trčiča, grenadir Franc Rahne z Bleda, oklepni grenadir Jožef Kern iz Orehovlj, višji deseterik Karl Gregorič iz Celovca in deseterik Jožef Jurkovič iz Šmohorja.

d Milo dobe za — kosti. Nemški listi opozarjajo gospodinje, naj vestno shranjujejo kosti. Za vsak kilogram oddanih kosti se dobi po 1 odrezek za milo, za 5 takih odrezkov pa 1 komad polnomastnega mila.

d Omejena poraba električnega toka. Šef Pokrajinske uprave je izdal naslednjo uredbo: 1. Industrijski obrati morajo v času od 10 do 13 električne motorje izklopiti in z delom z njimi prenehati. 2. Tiskarne ne smejo obratovati z električnimi motorji v času od pol 11 do pol 14. 3. Rokodelski obrati, ki obratujejo z električnimi motorji do skupne jakosti nad 2 KS, morajo motorje izklopiti v času od 10 do 13 in delo z njimi ustaviti. Oni obrati iz točk 1, 2 in 3, ki ne morejo prekiniti obratovanja z električnimi motorji od 10 do 13 odn. od 10.30 do 13.30, naj vložijo pismeno obrazloženo prošnjo na Pokrajinsko upravo, oddelek

NOVI GROBOVI

V Tehovcu je umrl Lovrenc Omejec, v Zlebah Rudolf Jakopič, v Topolu je preminula Marija Bukovec, v Preski Barbara Küfer, v Zlebu Marija Tehovnik. — Na Bledu so pokopali Elizabeto Gogola roj. Zima in Janeza Lebarja. — V večnost so se se preselili: Marija Zibert roj. Sajovic in Pavla Rozman roj. Jeglič od Sv. Križa ter Katarina Zebot iz Gozda in Franc Kern iz Sp. Tenetiš. — V Framu pri Mariboru je umrl bivši tamošnji župan, zaveden kmetijski mož Petek Ivan. — Pri St. Jurju pri Celju je zapustila solzno dolino najstarejša ženska 88 letna Neža Mastnakova. — V nekem praškem zdravilišču je umrla znana lastnica mariborskega hotela »Pri Orlu« 35 letna Marija Zemljičeva. — V Sežani so pokopali 80 letno Josipino Strniša, posestnico iz Trbovelj. — V Celovcu sta na veke zatislila oči Marija Mertlič roj. Ogrčnik in 44 letni delovodja Simon Ogris. — V Dravljah je odšla v večnost sestra g. župnika v p. Janeza Meršolja Jerica Švajcer roj. Meršolj. — V Predosljah je umrla Helena Senk, v Trbovljah mlinar Jernej Bohinc. — Na vzhodnem bojišču je padel Janez Koritnik iz Cerkelj. — V Ljubljani so zasneli v Gospodu: delovodja mestnih delavcev Franco Svetok, Milan Železnik, redovnica s. Roza Ottilija Sebeder, sanitetni narednik vodnik v p. Roman Jelen, Ivan Guderer, Tilka Paljeverc, bivši cerkovnik v Trnovem Jernej Bizjak, vdova po železniškem uradniku Ivana Fabiani, trgovec Viktor Bogataj in župni upravitelj v p. in zlatomašnik g. Jernej Klinec. — V Ljubljani je umrl g. Jernej Bizjak, ki je bil celih 25 let vesten cerkovnik mestne župne cerkve sv. Janeza v Trnovem. Rejni je bil ves čas zvest naročnik naših listov »Slovenec« in »Domoljubec« ter vnet za čast božje hiše, kateri je služil do zadnjega, dokler ga bolezen ni vrgla na mrtvaško posteljo. Bog mu bodi obilen Plačnik! — Naj počivajo v miru! Preostale tolaži Bog!

za trgovino, obrt in industrijo, za komisijsko preverbo in odločitev glede morebitnega obratovanja tudi v tem času.

d Kuhanje žganja iz sadja je na štajerskem tudi letos pod strogim nadzorom. Treba je čimveč sadja izkoristiti za mazo in sadjevec. V žganje sme sadjar skuhati samo tisto, kar je res odveč in ni za drugo porabo.

d Upoštevatelj! Od 21. septembra 1944 do nove odredbe sta hoja in vožnja po javnih cestah, trgih in poteh na območju Ljubljanske pokrajine — izvenzemlj ozemlje mestne občine Ljubljano in tistih delov sosednjih občin, ki so vključeni v ljubljansko zaporno ozemlje — od 21 do 5 prepovedani.

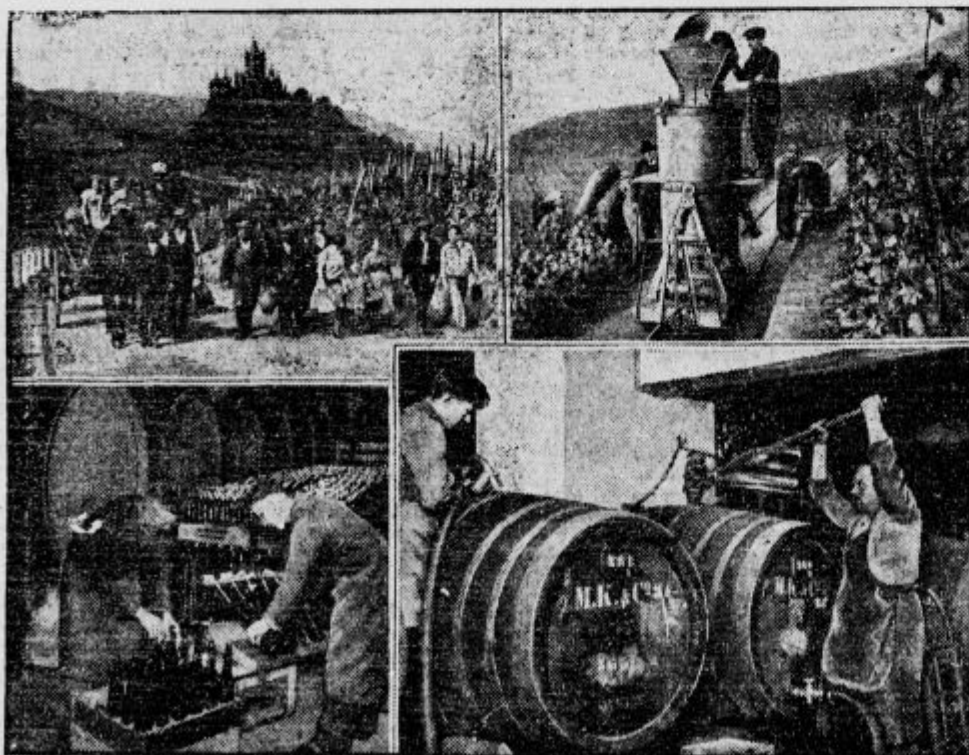
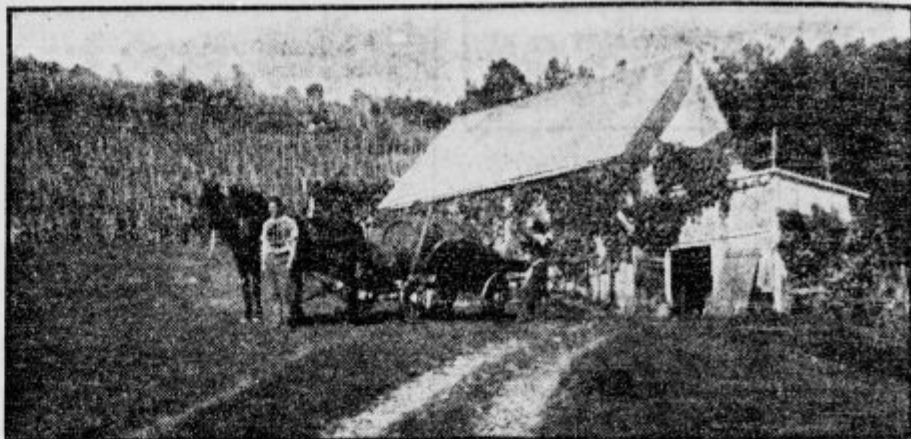
d Velika nesreča ob prevozu čez Vipavo. V bližini Renč je brod, ki prevažal ljudi z brega na breg. Ono nedeljo je priplul brod ravno do sredine reke, ko se je vrv pretrgala. Vodna struja je zajela čoln, ki se je prekenil z okoli 20 osebami. Petnajst ljudi so rešili, 3 moški in 2 ženske pa so utonili. Med žrtvami je tudi 41 letna Ivanka Žderničar iz Gorice, ki je bila v bližnjem Gradišču na običku pri svojih sorodnikih.

d Goriske nesreče. Pri kopanju je bil ranjen od streliva 14 letni dijak Viktor Kokol iz Standraža. — Pri padcu si je hudo poškodoval levo nogo Gverin Rutar iz Standraža. — Levico si je zlomil 6 letni Peter Rutar iz kobaridske okolice. — Pri padcu z drevesa si je zlomil desnico Sergij Gomilšek iz Solkana. — Med igro si je zlomil desno podlahtnico 14 letni Izidor Rakovina iz okolice Anhova. — Razstrelivo je ranilo 23 letnega Izidorja Primožiča iz goriske okolice.

d Nesreča ne počiva. V Ljubljani si je 44 letna uradnikova žena pri padcu hudo poškodovala hrbtnico. 11 letni Stanko Mrak glavo, 20 letna Milojka Boltetova si je zlomila levico; kolesar je podrl na ulici na tla ključavnica Ivana Zalarja, ki je dobil hudo poškodbo na glavi. — Pri padcu z lestve si je zlomil levico 16 letni delavec Vladimir Čuden z Dobrove. — Pri obiranju sadja je padel s hruske in si zlomil levo nogo 11 letni sprevednikov sin Anton Štepec iz St. Vida pri Stični. — V Ljubljani si je pri padcu zlomila levico šivilja Silva Doberletova.

En hribček

bom kupil,
bom trte sadil,
prijat'lje povabil -
še sam ga bom pil.

NEDOLŽNA SEM!

»Gospod doktor, storite kar je mogoče, da ga rešite. Pomagala vam bom. Smili se mi, kor tako žaluje za materjo.«

Dora je ponovila zdravniku, kar je bila povedala očetu.

»Slabo, slabo,« mrmraje ravnodušni Anglež in puha kolobarje dima v arak.

»Ste li odredili izolacijo?« vpraša zapovednik.

»Seveda, sam bo v kabini z očetom. Milijonar pa je vzel brata.«

»In jaz bom stregla, oče!«

»Kaj si nora? Kaj poreče mama, če pridem brez tebe domov?«

»Poveš ji, da sem se žrtvovala za Dingo. Kaj bo ubogi oče z njim!« Jelie, gospod doktor, da smem? Saj sem zdrava in močna; ne bojim se.«

»Da, izmetkov se ne smete dotikati, niti z obleko ne, pa roke si morate vsakikrat oprati v posebni tekočini, pa bo.« Jo je malomarno poudarjal zdravnik, puhač plavkast dim v zrak in mahajoč z desno roko ob stolu.

»Dovolj mi torej, oče...«

In ne da bi čakala odgovora je zletela proti prvemu razredu, pa naravnost v kabino k malemu bolničku. Tam se je predstavila in povedala svoj namen.

»Vi ste pa dobrega srca, gospodična! Ali bojim se za vas, bolezen je nalezljiva.«

»Kaj za to! Veselilo me bo, če bom malemu kako pomagala. Kako mu je pa ime?«

»Angel.«

»An-gel... Res lepo ime. Pa je tudi kakor angel. Koliko let mu bo... tri, kaj takega?«

»Tako nekako.«

Grof je gledal samo v sinkovo razjarjeno lice.

»Ubogo dete! Kako težko diha in kako se znoji... Kaj mu je pa zapisal doktor?«

»Nekaj mu je že dal; čez tri ure pa to, kar je tu.«

»Sub-mu-ri-a-tis: tri zrna, vsako tretje uro...« prečita s pomislekom Dora.

»Rekel je tudi, da mu smem dati hladne vode in da ga moram kopati, če mu bo prav toplo, ali mislim, da bi bilo nevarno.«

»Mama, mamica...! Kje si bila? Pridi, ne jokaj se več! Ba-ba, mamica! Je otrok v nezvesti brez predvarka mledoval in nabiral ustnice kakor da čaka na mamin poljub.«

»Blede se siroti...« vzdihne nesrečni oče, ki ste ga že vsi spoznali. Bil je sam grof Egon Amati, ki se je na begu iz Italije skril za ime Mac Donald.

Takrat grof Amati se ni slutil, da obletava njegovega ljubimca hladna smrt. Skoraj pa je doživel, da so mu ga spustili k morskemu dnu.

II.

Minili so trije za grofa žalostni dnevi. Ves čas je prebedel s skrbno, dobro Doro ob bolniku ter gledal, kako ga bolezen uničuje in ovija smrt s svojim črnim plaščem.

Mali bolnik je kazal vse znake bližajočega se konca: tog trebušček, obilo znoj, naježeni lasje, drhtenje v žilah, slab vonj telesa in take reči.

Po svoji navadi je prišel zdravnik. Pogledal je Angela, mu potipal žilo, stisnil roko nesrečnemu očetu in izginil. Grof pa skoči za njim.

»Kaj že umira?« vpraša obupano.

»Da!« odgovori suho zdravnik, mu da še enkrat desnico, z levico pa si utrne solzo sozalja in pobeogne.

Grof in Dora sta klečaje ob postelji s solzami v očeh spremljala vsak gib umirajočega dečka. Njegov težki dihanje je vsakikrat razpalil njuni sreči kakor bi puhal v ugašajočo žerjavico. Nenadoma se Angel pridvigne in slabotno zakliče: »mama!« Bilo je po njem. Oba sta se bridko razjokala.

Ko bi bil Italo Marzucchi navzoč, bi li njegova pokvarjena duša še uživala zadovoljstvo?

Dan nato se je malo pred zahodom sonca ustavil parnik na oceanu. Dva pomorščaka sta šla v rajnikovo kabino, zamotala truplo v jadvino in na dno take vreče k nogam vtaknila železno kroglo. Omot sta prevzela z belim in rdečim trakom. Ko se je zmračilo, so zanesli truplo na palubo. Tu so že čakali, svečeno oblečeni, zapovednik broda, dva njegova oficirja, zdravnik Brown, irski duhovnik, ki je potoval v Ameriko kot misijonar, pa potniki in mornarji, ki niso ravno bili v službi. Ko je bil mrliček med njimi, so vsi odkrili in žalostni prisostvovali misijonarjevemu blagoslovu.

Grof Egon Amati je bil predmet radovednosti in resničnega sozalja. Poleg njega je stal komandant s hišerko Doro. Mac Donald je s sklonjeno glavo poslušal pobožne pogrebne molitve za otrokom, a po obredu je pristopil k omotu z ostanki drugega sina, poljubil platno in v žalosti tiho zahtel:

»Angel, Angelček moj, do svidenja!«

Tudi Dora se je ravno tako približala omotu, potem pa je prišla za roko ter ga kakor udano jagnje spravila na drugo stran ladje...

Tu je bilo čuti, da je nekaj pljusnilo v morje, a tam se je, ponorel od žalosti, iztrgal dekletu nesrečni oče, ki je še ravno prav prišel na to stran do ograje, da je mogel videti, kako je izginila v morje žrtev demonske zlobe.

Pretreseno živžig sirene je pozdrvil grob malega grofica, stroji so zahropeli, veliki vijak je hrupno vzhurkal vodovje in ladja je zamisljeno krenila z mesta žalosti.

Grofu Amatiju-Mac Donaldu so dali drugo kabino, da se je v njo zaprl kakor v grobu. Ni ga bilo na spregled. Vedno je ždel v njej in mislil na svojega rajnika in na nesrečno ženo, ki je bila po njegovem kriva sinkove smrti. K njemu so smeli samo Bruno, Dora, duhovnik in sluga. Bruno je bil pri očetu in je z njim spal, ali podnevi sta se pečala z njim ivec in Dora, ga vedno s čem motila, da ga ne bi žalostila in ubijala očetova žalost in spomin na brata.

Kapitanova hči si je mnogo prizadevala, da bi obupani grof zopet stopil med ljudi in v življenje. Hodila je po njega in ga spravljala iz kabine na krov, kjer je bilo zraka in sonca. Tako je nekega dne pred kabino začela, kako mož obupano jadicuje:

»Nesrečnica, Marija!... Kje mi je Angel sedaj? Ti si mi ga vzela! Ti, kdo drug, ali jaz ti odpuščam.«

Dora je potrkala na vrata kabine in se delala, kakor da je šele prišla. Z dovoljenjem je vstopila. Zdaj ji je bilo vse jasno. Vedela je, da je družinska založnja vmes in si je prizadevala priti reči do dna. Dobra duša je hotela nesrečnika tolažiti, ali videla je, da je grof nepristopen za tako besedo. Iz njega ni nikoli prišla beseda, ki bi količkaj cicala na njegov zakon ali njegovo razmerje z ženo. Kje torej začeti?... Sklenila je opustiti vse poskuse v tej smeri in prepuštili slučaju, da zadevo razjasni ali pa počakati, da jo zavije čas v pozabljenje.

III.

Na Atlantskem oceanu je lepo vreme trajalo že precej dolgo, kar ni navduša, in potniki so se začeli bati, da pride tudi zanje huda ura. Točno tako se je zgodilo dva dni preden so od daleč zagledali kopno novega sveta. Nebo, ki je bilo do tistega jutra čisto kakor ribje oko, se je zakrilo s tako zvanimi cirusi, ki so se polagoma zgotostili v prave težke oblake ogromnega obsega. Zapihal je hladen veter, ki je udarjal na ladjo bolj a prove kakor z boka. Iz vetra je nastal vihar, ki se je razbesnel tako, da je »Hope« plesal pred njim na razburkani vodi kakor orehova lupina. Okoli pol dneva so začeli črni oblaki strašno bučati, blisk je za bliskom razsvetljeval temo dneva, vse se je vrtele in potniki so mislili, da je to zanje sodni dan. Po komandantovi zapovedi so se vsi potniki, ki se niso bili že prej poskrili, umaknili v notranjost broda pod palubo, katero so od vseh strani skrbno zaprli in zadelali, vse premične reči na krovu so pa ali odnesli ali privezali. Močni »Hope« se je spustil v neenakomerno borbo z mogočnim elementom, ki ga je žibal in gibal po dolgem in poprek leti čas. Pod sunki in udarci valov je škripaje stokal trup ladje. Prova se je tako visoko dvigala, da se je videlo nekoliko metrov kolumbe (gredice, ki drži pod trupom ladje od pramca do krme) izven vode, in se je zopet globoko spuščala v drveče valove, da se je zadaj krma za toliko vzdignila in je veliki vijak, ki je vaje v vodi močnega odpora, visoko v zraku z besnim vrtenjem tresel in mikastil ladjo. Bilo ga je videti kakor da se silna riba na kopnem v smrtnem boju z rešom otepa. Ko so valovi bili že toliki, da so se sipali izpod neba na brod z oglušajočim trusem, je zapovednik dal postaviti ladjo tako, da so jo valji bili z boka, kar je za potnike strahnejše, za ladjo pa bolj varno. Ko bi bili takrat videli »Hope«, bi rekli, da... je prišla zadnja ura...

Grof in Bruno sta se bila zaklonila v svoji kabini, pa so ju od tam pregnali strašni udarci valov, ki so bili po oklepni ploščah na ladji-nem boku in povzročali tako čuden kovinski glas, da je šel skoz mozeg. Seveda je tudi njima morje, kakor menda vsem drugim potnikom, silno škodovalo. Nista mogla ne stati ne na visoki postelji ležati, ampak sta polegla v česdni dvorani na pod, držeč se zvrsto pribite opreme. Napetost živcev je bila strašna in ko sta popustila, ju je preme-

tavalo po onesnaženih preprogah, da sta zaman iskala nove opore, kar koli bi že bilo. Stoli so leteli križem po salonu, steklenice in čaše so žvenketale, posoda se je drobila. Bilo je strah in groza. In nč žaludno, da so premnogi v onemoglosti in blizu obupa priporočali svojo dušo Bogu... Nikjer ni bilo več živ duše, ki bi se še kaj gibala. Nobenega sluga, nobenega mornarja nikjer, razen dveh, ki sta bila poleg komandanta na poveljnikovem mostu z njim vred privezana.

Strašna burja je tako divjala nekaj ur. Bila je grozna, da so celo mnogi pomorščaki podlegli alabostim in niso bili sposobni opravljati težko službo. Dora, »hči morja«, jo je še nekako dobro prenašala. Dolgo je kobacala in včasih po vseh štirih lazila okoli prestrašenih bolnikov ter se je še prav posebno brigala za Bruno, ali nazadnje je tudi ona onemogla in omahnila. Kdo bi pa vzdržal, ko so bili celo najbolj preskušeni pomorščaki s poveljnikom vred že na koncu moči!

Dež in sodra sta blagodejno potlačila razjarjene valove, da niso več silili na ladjin krov. Začarani ples se je končal in ladja je zopet vzela svojo smer, ki jo je držala precej natančno. Kakor iz mravljinjaka mravlje, tako so začeli lazi potniki in mornarji iz svojih skrivališč. Njih lica so bila vseh barv od mrivaške bledice do bolne rumene, samo sveže rdečice ni bilo na nobenem.

Dora je zlezla k Brunu, ki je bil še vedno v salonu.

»Kako je s teboj sedaj, Bruno?«

»Ne morem vstati, vse se suče okoli mene.«

»Nič se ne boj. Glej, samo malo se že ziblje.«

»Kje je pa očka? Saj je bil tu.«

»Je on že zdrav?«

»Gotovo je v kabini.«

»Imaš rad očka?«

»Pa kakol! Tako...« in dete je sklenilo roke daleč pred seboj v širok objem, »pa mamico imam tudi rad.«

»Kje je mamica?«

»Doma je ostala.«

»Kje doma?«

»V Milenu.«

»Kako je pa tebi ime, mali?«

»Saj veš, da Bruno.«

»Pa kako še.«

»Amati, Bruno Amati. Pa grofi smo.«

»Torej ne Mac Donald?«

»Pač, sedaj smo Mac Donald.«

»Bruno, Brunček, ne smeš nikoli več nikomur reči, da se pišeš Amati, ampak samo Mac Donald! Mac Donald, razumeš...«

Dori je sedaj bilo jasno, da ima grof važen razlog za spremembo imena. Ker je čula, da prihaja grof, je obrnila svoj razgovor z otrokom:

»Očka imaš rad. Mene pa nič?«

»O, tudi tebe, ker si dobra.«

»Bruno, ne govori tako z gospodično! Jo moraš vikati.« se rahlo vtakne njegov oče, ki je močno opetake se prišel do odprtih kabinskih vrat. Ladja se še ni nehala zibati in grof si še ni popolnoma opomogel. Prvo priložnost je hotel porabiti, da bi se Dori zahvalil za veliko pozornost tedaj ob nevihti, zlasti pa je še enkrat z mnogimi izrazi zahvalnosti omenil vse, kar je ona storila za malega Angela.

»Ne govorite o tem, gospod grof, saj ni vredno. Moje veselje je, če morem komu ustreči, zlasti tako dični osebnosti kakor ste vi. Razen tega me Bruno rad ima, jaz pa njega. Kaj, Bruno?«

(Dalje v prihodnjem št.)

Okrog sosedov

s Dopis iz Ljubljane je objavila dne 6. septembra belgrajska »Donauzeitung«. Opisuje vtise iz raznih slovenskih krajev, posebno pa še iz Ljubljanske pokrajine.

s V Ljubljani za harmoniko, v Beogradu za klavir. Svoj čas so v Ljubljani revnemu slepcu zbrali denar za harmoniko. V Beogradu pa živi slepa Gorica Bojovičeva, ki je obdarjena z izrednim glasbenim talentom, nikakor pa ne more v sedanjih dobi kupiti zaželenega klavirja. Na topel poziv »Novega vremena« je uredništvo za slepo nesrečnico že začelo sprejemati številne prispevke in je upanje, da bo slepa umetnica imela v kratkem klavir.

s Srbski ministrski svet je izdal naredbo, po kateri je združništvo podlaga za vse srbsko narodno, socialno, duševno, kulturno in gospodarsko življenje. Potrebam in koristim združništva gre prednost pred vsemi drugimi.

s Takoj v zavetje! Belgrajska »Novo vreme« poučuje, da profiletalsko topanstvo strelja tudi na posamezna letala. Ponovno je treba povedati — piše časopis — da so že mnogi izgubili življenje od delcev granat. Za alarma in streljanja topov ne sme biti nihče na ulici ali na cesti. Radovednost je že marsikdo plačal z življenjem.

s Svarilo za Srbijo. Belgrajski list »Obnova« piše, da si mora Srbija vzeti za zgled današnja žalostna usoda Bolgarije. Boljševizem in monarhizem sta nezdružljiva. Razvoj boljševizacije omogoča razrušenje tisočletnih temeljev bolgarskega naroda ter ga meče v resničnost, ki bo težka in krvava. Sedaj rodi dolgoletno petolizništvo boljševizmu, ki so ga uganjali v Bolgariji, svoje grenke sadove.

s Obsodba dveh bivših ministrov. Zagrebški listi poročajo, da sta bila pred velikim sodiščem Poglavnike telesne straže obsojena bivša hrvatska ministra general Ante Vokić in dr. Lorković. Vodila sta tajno politično delo, ki je bilo v nasprotju z njunim službenim delokrogom in z njuno prisego ustaskemu pokretu. Sodišče ju je obsodilo na odvzem častniškega čina in na internacijo, v katero so ju takoj odvedli.

Najboljši in najcenejši slovenski tednik je »Domoljub«

s S »Črnimi bukvami« se peča zadnja številka »Katoliškega lista«, glasila zagrebške nadškofije. O »Črnih bukvah« piše med drugim tudi tole: »Knjiga ima za cilj razkrinkati komunizem kot največjega neprijatelja vseh evropskih narodov, mu strgati »narodno-osvobodilno« krinko, pod katero hoče izvesti komunistično revolucijo in z njo boljševizirati vse javno in privatno življenje. Komunizem je Slovincem povzročil velikansko škodo in izgube v ljudstvu, premoženju in kulturi, tako da se mora danes narod boriti ne za druge cilje, kakor zgolj za nadaljnji narodni obstoj. Na tisoče mrtvih Slovincem, razrušena njihova domovina, padec v kulturi in gospodarstvu na stopnjo vsaj pred sto leti nazaj, uničenje ne nadomestljivih stvarnih dobrin in kulturnih spomenikov, razdor med prebivalstvom, ki je nastal kot posledica komunističnega divjanja, oslabeitev narodnih sil, vse to so dejstva, s katerimi slovenski narod danes obtožuje komunizem pred vsem svetom, obtožuje komunistične domače in tuje vodnike in vse tiste, ki podpirajo komunistično delovanje med slovenskim narodom ali ga zagovarjajo ali pa opravčujejo. »Črne bukve« so prvovrsten dokument, ki bo za vse čase ohranil svež hrosten spomin na tolovajska divjanja in njihove zločine v razdobju druge svetovne vojne. Delo spada med najbolj dokumentirano gradivo, ki je bilo v zadnjem času objavljeno, o razdiralnem in rušilnem delovanju tolovajstva v srednji in južni Evropi, ter ga je zaradi tega treba čitati pazljivo in celo proučevati, da se človek prepriča, kako daleč lahko pride v praksi ljudska zloba, če človek enkrat zabrede v zablodo.«

Rk.

Družinski angel

Soparen dan!

Kar zrak razžarjen pred očmi miglja
Še Simon po obrazu pot si briše,
ko zre z oltarja viške božje hiše,
če morda prek neba oblak vesla.

Privel na plan

Je jug, oči v višavi senco sro.
Kar v bojno vrsto jo je sam postavil
in kmetu strah pred točo je napravil.
Kot mora skrb se spušta na zemljo,

Grozi oblak
svinčenosiv, da letino nam stre.
Neviden prst ognjene črke piše
po nebu glasno, včasih zopet tiše;
dodzeva se, da vse v višavi vre.

In naenkrat
nam vzame vid, ko strele silno moč
po žlici v hlev... Nevarnost je velika,
poslopja da objame ogenj žgoč.

Nesrečo ni
prinesla huda ura nam s seboj:
družinski angel je razširil krila;
njegova moč je ogenj odvrnila;
z njim doma kmečkega neljub razkroj. —

Zahvala ti
dvorjan nebeški, srečen rajski knez
za varstvo in za milosti nešteto,
ki jih deliš nenehno skozi letol — —
Privedi nas kdaj v blaženstvo nebes!

Za Borovničane

V nedeljo in na Veliki šmarni so po vseh cerkvah v Ljubljani in ljubljanski okolici zbirali prispevke za Borovnico. Vsaka še tako majhna župnija se je potrudila, da bi po svojih močeh pomagala svojim bratom v nesreči. Vse župnije so v teh dneh zbrale za Borovnico blizu 150.000 lir, od tega so ljubljanske župnije prispevale 57.000 lir. Najbolj se je izkazala stolna cerkev, ki je one dni tudi tako lepo ustoličila kraljico Slovencev — Brezjansko Marijo. Stolnica sama je zbrala 18.000 lir.

Od zunanjih fara je največ zbrala župnija pri Devici Mariji v Polju, 9382 lir, nato Ježica 9299 lir in Vrhnika 8015 lir. Ostale župnije so darovale: župni urad Sostro 3528 lir, Ljubljana, uršulinska cerkev 1000 lir, župni urad Gorenji Logatec 2602,50 lir, župnija Zg. Šiška (Dravljice in Koseze) 4723 lir, župnija Zg. Šiška (Glinica) 1304,50 lir, Grosuplje 2300 lir, župni urad Ljubljana Sv. Jakob 1650 lir, župni urad Preserje 4830 lir, neimenovani 100 lir, župni urad Ig pri Ljubljani 3333 lir, župnija Zg. Šiška (Dravljice) 500 lir, župni urad Šmarje 1330 lir, župni urad Podlipa 1493 lir, duhovniški urad Bevke 1260 lir, župni urad Sv. Peter, Ljubljana 4250 lir, župni urad Vič-Ljubljana 4500 lir, Mladinski dom na Kodeljevem (cerkev sv. Terezike) 3400 lir, župni urad Moste, Ljubljana 3160 lir, cerkev sv. Mihaela na Barju (minoriti) 3642 lir, Gumnišče (Šmarje) 942 lir, Notranje gorice (Brezovica) 2060 lir, Ljubljana, Sp. Šiška 2121 lir, Ljubljana, Sv. Križ (pokopališka cerkev) 800 lir, Ljubljana, Štepanja vas (kapucini) 3017,45 lir, Rakek 4721 lir, Unec 1650 lir, Rudnik 1777,45 lir, Zaplana 3280 lir, Horjul 6327 lir, St. Jošt nad Vrhniko 3490 lir, Dolenji Logatec 3320 lir, Ljubljana, cerkev sv. Jožefa 1967 lir, Ljubljana, sv. Ciril in Metod 3003 lire, Ljubljana, Rakovnik 1893 lir, Šmartno ob Savi 2201 lira, Ljubljana, Zelena jama 885 lir.

Odlikovani črnovrški junaki

Padli poveljniki slovenske narodne straže v Črnem vrhu nad Idrijo, poročnik Jože Jakob, je bil zaradi svojega junaškega zadržanja ob napadu na postojanko povišan po smrti v nadporočnika. Njemu na čast se bo četa, ki ji je poveljeval, imenovala »15. črnovrška četa nadporočnika Jožeta Jakoba«. Njeno jedro bodo tvorili častniki in vojniki, ki so se rešili iz komunistične obloge Črnega vrha.

KRATKE z vsega sveta

Slovaška je lani izvozila 950.150 ton lesa, oglja in drevesne skorje v skupnem znesku 1079 milijonov K a.

V Nemčiji so pridobili v l. 1933 samo 100.000 ton olja, deset let kasneje 290.000 ton, letos pa že 350.000 ton.

Za 10 milijonov pengö na Madžarskem židom zaseženega blaga bodo razdelili med udarce.

Število trgovcev na švedskem se je zadnji čas povečalo od 13.356 na 13.875.

5 milijonov ljudi bo v Ameriki po vojni brezposelnih, pišejo ameriški listi.

Velike zaloge palmovega olja čakajo v belgijskem Kongu na povojni izvoz.

Danska ima po zadnjem štetju 15. junija nad 3.170.000 glav goveje živine, torej 140.000 več kot pred letom.

Veliko železniško nesrečo je povzročil na področju Londona izstrelek »V 1c. Vlak s 600 potniki je strmoglavil v dolino, trije vagoni so popolnoma uničeni.

Novo nacionalno bolgarsko vlado je sestavil profesor Aleksander Cankov, odločen nasprotnik boljševizma in prijatelj Nemčije.

Boji v Novi Gvineji se nadaljujejo. Japonci so vrgli sovražnikove invazijske čete pri Madangu nazaj in korakajo proti zapadu.

816 sovražnih letal so sestrelili Japonci v avgustu na Pacifiku.

Na temelju odredb o totalni vojni so zaprli na Češko-moravskem vsa gledališča, potujoča gledališča, kabareti in varietete.

Za akademski naraščaj, ki je postal v vojni invaliden, so določili v Nemčiji za povojno dobo posebne ugodnosti.

Odstopila je vlada »svobodne« Islandije.

Na italijanskem bojišču je padel 8. septembra znani nemški vojni poročevalec Herman Georg Reseroth.

Do 6000 finskih beguncev je do srede septembra iz strahu pred boljševiki prekorajčilo finsko-švedsko mejo s 3000 domačimi živalmi.

3180 litrov mleka je dala lunska leto krava štajerskega kmeta Benedikta Paara v Stategu pri Gradcu.

Angloameriški bombniki so uničili vse zgradbe v italijanskem starem in slavnem mestu Raveni.

Nad 2000 vrtiljakov je prenehalo s svojim delom v smislu totalne vojne v Nemčiji.

Dne 16. septembra so zasedle sovjetske čete bolgarsko prestolnico Sofijo.

Prva kratkovalovna radijska postaja je začela v Nemčiji delovati pred 15 leti, in sicer v Zeesenu pri Königswusterhausenu.

12.000 vojakov — Poljakov, uvrščenih v sovražnikove divizije, je že padlo na italijanskem bojišču.

Sovjetska zveza bo zahtevala od Turčije razorožitev Dardanel in odprtje te vodne poti za vse zavezniške ladje.

Slovaški parlament je bil sklican za 25. september na polno zasedanje.

Kako se je zapletala
RDEČA KOLOBOCIJA
vam MIMA v črki razloži
in MIMA v risbi osvetli

58

Kmalu nato smo zagledali na koncu široke ceste nekaj belega, ki je prihajalo iz gozda in se vedno bolj blizalo. Čim bliže je prihajalo, tem bolj je postajalo razločno...

Najprej smo zagledali štiri ženske oblačene v belo obleko. Ena je šla spredaj, ostale tri so korakale za njo, vse tri v eni vrsti. Hodile so počasi, slovesno... Ko so dospеле do sredine poti, so začele peti mehko in sladko pesem, ki bi ganila celo kamenje že samo z glasom, kajti besed ni bilo mogoče razločiti. Medtem so prihajale vedno bliže... Prva se je zdelo, da je angelska prikazen, če bi ne vedeli, da je Alema. Kako lepa je bila temnopolta devica! Bila je oblečena v dolgo belo haljo, ki pa je bila bolj bela in bolj tanka kot halja ostalih žensk. Namesto da bi bila okrašena z rdečim trakom, sem jo dal obiti s belim svilenim trakom. Na glavi je imela venec iz belih vrtnic, medtem ko so ostale imele rdeče, v rokah je nosila palmovo vejo, njene tovaršice pa oljko.

Vse štiri ženske so šle mimo mene s povesenimi očmi in se približale kapelici, kjer so poklekile na pragi. Za njimi so prihajali trije očeti z otroki v naročju. V sredi je korakal Atkins z obema svojima malčema. Njegove oči so bile vse solzne. Na koncu spreveda so bili vsi divjaki, kolikor jih je še ostalo na otoku, ker jih je nekaj že pomrlo. Zdel sem, da bi tudi ti prisostvovali slovesnosti. Brez dvoma bo naredila globok vtis na njihovo bujno domišljijo.

Ne bom opisoval vseh obredov krstov in porok, ker se v teh stvarih pač premalo spoznam in bi moj opis bil zelo pomanjkljiv.

Povedati pa moram, da se nisem potrudil samo zato, da bi bil lep kraj obredov, ampak sem mislil tudi za pozneje. Ko je bil obred končan, sem se viteško poklonil Alemi in ji podal roko. Zdal pa ni bila več Alema. Imenovala se je Lojzka. Tudi ostali krščenci so dobili druga imena.

Ponudil sem torej roko Lojzki, vsi trije soprogi pa so posnemali moj zgled. Za njimi so se uvrstile priče in drugi udeleženci. Povabljenec je bilo kakih trideset. Tudi duhovnik se nam je pridružil; stopil je v prvo vrsto, poleg Lojzke.

»Gremo, gremo... Kam neki gremo?« sem, slišal spraševati za svojim hrbtom.

»Bog ve!« je bil nespremenljiv odgovor. A jaz sem molčal.

Čitatelju pa bom povedal, da sem jih vodil v poletno vilo, ki so jo delavci, ki sem jih privedel iz Anglije, skrivaj okrasili, kolikor so pač dopuščale razmere na otoku. Možiček, o katerem sem vam že pripovedoval, da je bil nenavadno sposoben za vsako delo, je znal narediti kar čudovite stvari. Najlepše je bilo to, da je bila živa meja okrog vile tako gosta, da

nihče ni mogel vedeti, kaj se godi za njo. Komaj sta Lojzka in duhovnik vstopila, sta glasno vzkliknila od začudenja. Isto so storili drugi, kakor hitro so stopili skozi ograjo.

Ne bom vam opisoval vseh podrobnosti; povem vam samo to, da je poleg lepšega bilo tudi mnogo dobrega, kajti pripravljenih je bilo več miz z izbranimi jedili. K največji mizi sem povabil Lojzko, duhovnika in vse tri zakonske dvojice. Lojzko smo posadili na častno mesto, duhovnik je sedel na njeno desnico, a jaz na levo. Ostala mesta so zavzeli novoporočenci in moj naslednik. Drugi povabljeni so sedli k ostalim mizam.

Pri pojedini ni manjkalo dobre volje. Bili smo celo preženečeni z godbo. Že omenjeni možiček je naučil nekaj tovarišev, da so posnemali z usti razna godala in ker so bili skriti za zaveso, smo si lahko predstavljali, da imamo pravi orkester.

Odhod z otoka.

Nastopil je čas, da zapustim otok in zato sem začel vse urejevati tako, da bi zapustil otok mirno, kakor oče, ki zapušta družino in odhaja v večnost.

Materialne stvari sem uredil prav dobro v splošno zadovoljstvo. Toda bile so še druge stvari, višjega reda, nič manjše važnosti. Slišala me je na primer usoda ujetih divjakov, ki so umirali drug za drugim. Zaradi brezdelja in zapučenosti so kar zaporedoma umirali, in ker nismo bili večji v zdravilstvu, si tega pojva nikakor nismo znali razlagati, še manj pa od pomoči. Ko sem se pripravil na odhod, jih je bilo samo še sedem in trideset!

Zato sem se sporazumel s španskim guvernerjem, da odidem k njim in jim stavim naslednji predlog: Kdor hoče, dobi kos zemlje, da jo sam obdeluje. Naseljenci mu bodo dali semena in orodje. Kdor pa hoče, lahko stopi v službo pri Evropejcih, ki ne bodo ravnali z njim kakor s sužnjem — suženjstvo je bilo namreč na mojem otoku strogo prepovedano — pač pa kot s služabnikom ali delavcem, ki bo užival popolno svobodo. Nekateri so sprejeli prvi predlog, drugi drugega. Od tedaj je njihovo taborišče bilo odprto in so lahko prosto hodili ven in noter. Treba je bilo le določiti divjakom kraj, ki naj bi ga obdelovali, in smer, v katero so lahko razširili v bodoče svoje njive. Določeno je bilo, da jim je na razpolago svet proti vrhodu otoka, kjer so se navadno izkverčevali divjaki. Bila je to zvižanca Rimljanov, ki so podjarmljenim narodom dajali zemljo, ki naj jo obdelujejo. Tako so postavili ob mejah cesarstva močno obzidje bogatih žitnih polj, ki je bilo močnejše od pravega obzidja iz kamna, kajti premagani narodi so branili polja z vsemi svojimi močmi. Poleg tega pa smo divjake tudi dobro oborožili in jim povedali, da kakšen način priključijo ponoči in podnevi naseljence na pomoč v primeru napada.

Angleška kolonija, ki ji je načeloval Atkins, je ostala na prejšnjem mestu. Španci pa so ohranili zase trd-

njavo, ki je bila kot mala prestolnica trojne države.

O tem in o mnogem drugem sva se sporazumela s španskim guvernerjem. Zadostiti pa sva morala tudi pravičnim duhovnikovim zahtevam, ki je večkrat ponavljal, da se pri vsem ne sme pozabiti na Boga.

Določeno je bilo torej, naj kapelica ostane na svojem mestu in naj se uporablja za molitev. Obvezno je bilo praznovanje nedelje in ta dan nihče ni smel delati. Dopoldne je kapelica bila na razpolago španskim naseljencem, ki naj bi se zbrali ob določeni uri in molili skupno, po katoliškem obredu. Popoldne so prišli na vrsto Angleži. Atkins naj bi jim čital sveto pismo in ga razlagal. Vprašali me boste: Ali je bil tega zmožen? — Pa še kakol! Vedeti morate, da je bil sin anglikanskega pastora, zato je bil vešč takih stvari. Morda se boste čudili, kako je mogel postati tak zločinec. Nemažkrat se zgodi, da postanejo najboljši, če zaidejo, najslabši. Srečen je bil Atkins, da je imel v nebesih dobro mater, ki je čula nad njim in molila zanj! Ni mu bilo dano samo, da bi se spreobrnil, ampak je prejel tudi milost, da je postal orodje v božjih rokah in je vršil pravo duhovniško pooblastvo med svojimi rojaki, njihovimi družinami in med divjaki. Duše, ki jih je pridobil za Boga, so potem izprostile tudi njemu odpuščanje. Pozneje mi je španski guverner poročal, da so ob njegovi smrti vsi silno žalovali za njim.

Vse je bilo pripravljeno za odhod. Določil sem že tiste, ki bodo odpotovali z menoj. Dan pred odhodom se mi je približal Petek — že pred nekaj dnevi sem opazil, da je bil nekam potrt, kar pa se mi je zdelo popolnoma naravno, ker se bo moral zopet ločiti od očeta — in mi je dejal:

»Gospod, nekaj povedati.«

S kretinjo mi je dal razumeti, da šli govoriti z menoj na samem. Nemudoma sem mu ugodil in komaj sva se dovolj oddaljila od ostalih, mi je dejal s tihim in žalostnim glasom:

»Gospod, jutri odpotovali... odpotovali tudi Lo... Loj...?

»Lojzka?« sem dopolnil besedo, ki je sam ni mogel končati, ker so se mu tresle ustnice.

V zadregi je prikičal.

Kakor luč, ki prodre skozi okno v temno sobo, razsvetlil vse okrog nas, tako je Petkovo boječe vprašanje bilo zame kot blisk, ki je razsvetlil in pojasnil toliko stvari, ki sem jih sicer opazil, a so se mi zdele brez vsakega pomena. Petek je bil zaljubljen! Zaljubljen se je v lepo rojakinjo Alema, zdaj gospodično Lojzko. Sicer pa je bilo to popolnoma naravno! Kaj pa ona? Nikakor ne morem trditi, da bi bila neobčutljiva. Opazil sem, da že ves teden ni več prepevala, čeprav je prej vedno žvrgolela. Znala je več španskih popevk in nekaj pobožnih pesmic, katere jo je naučil mladi duhovnik. Včasih je bila tako žalostna, da se mi je zdelo kar čudno. Zdal sem Petka smehljaje potrepljal po ramenu in dejal:

»Videli bomo.«

Vso zadevo sem povedal duhovniku, ki je tudi sam še nekaj opazil.

»Stvar je popolnoma naravna,« je izjavil. »Prav rad bom blagoslovil zvezo obeh mladih ljudi.«

»Dobro,« sem dejal, »ne tukaj, ker ni mogoče več odložiti odhoda. Poleg tega pa želim da bi poroko obhajali slovesno po katoliškem obredu. Zato moramo čakati, da dospemo v kakšno mesto, kjer bomo imeli na razpolago cerkev.«

»V redu, gospod. Hvala lepa.«

V tem sva zagledala Lojzko in jo poklicala. Nemudoma je prišla k nama in se ljubko priklonila.

»Cemu si žalostna, deklica? Si morda bolna?«

»Ne, gospod; toda...«

»Ti je žal, da odpotujemo?«

»Da...« Bila je tako prevzeta, da ni mogla reči drugega.

»Hočeš iti z nami?« sem jo mirno vprašal.

Nikakor ne morem opisati izraza, ki se je nenadoma pojavil na njenem prejšnjem obrazu, ki pa je zdaj zažarel od sreče.

Nasmehnil sem se in pristavil:

»Pojdi zdaj in pripravi vse svoje stvari, zakaj jutri zjutraj odpotujemo.«

V svojem velikem veselju je deklica postala zopet divjakinja. Kričala je, skakala in pleskala z rokami, da se je razlegalo daleč naokrog.

Zvečer sem imel posvet s Španci. Podaril sem jim oba topova, ki smo jih uporabljali pri proslavi, kakor tudi zvon, ki naj bi služil istočasno v verske in civilne namene. Ob nedeljah naj bi vabil k molitvi, v primeru potrebe pa naj bi klical tudi k orožju ali k posvetu. Obljubil sem, da jim bom kmalu poslal še več drugih koristnih stvari.

Drugo jutro, 5. maja, so bili vsi naseljenci na obali, kakor tudi vsi divjaki. Slovo je bilo prisrčno in ne brez solz...

Petka sem poslal že prejšnji dan na ladjo in zato ni prav nič vedel o tem, kar sva z duhovnikom sklenila glede Lojzke. Deklici sem dal moško obleko in ji posadil na glavo širok klobuk z veliko perjanico, ki ji je zakrivala skoraj vsi obraz. Ker je bila visoke postave, ji je obleka zelo dobro pristajala in bila je res pravi caballero. Naročil sem ji, da se ne sme oddaljiti in da mora ves čas hoditi za duhovnikom. Ko smo dospeli s čolnom do ladje, sem se prvi povzel po lestvi iz vrvi. Za menoj je šel duhovnik, za njim pa Lojzka, sobarica in mladenič. Nato pa še vsi ostali. Ko smo dospeli na krov, sem krenil proti sprednjemu delu ladje, ostali pa za menoj med dvema vrstama mornarjev. Nenadoma sem zaslišal za seboj hrup. Okrenil sem se in zagledal celo zmešnjava. Tudi duhovnik se je obrnil in bil ves prepaden. Kaj se je zgodilo? Nekaj čisto naravnega. Caballero je korakal s povesenim pogledom za duhovnikom. Ko pa je dospel do Petka, ga je tla prepoznal, se mu, ali bolje, ji vrgl okrog vratu in začel kričati na vse grlo. Dekletu je padel klobuk z glave na tla in tudi ona je začela kričati in tako dala duška svojemu veselju. Vsi so bili presenečeni nad nenadnim dogodkom. Po prvem navalu veselja smo ju ločili in vse je bilo zopet v redu.

Boj z divjaki. Petkova smrt.

Nisem že povedal da je ladja bila tista, ki sem jo nalašč dal zgraditi in ki sem jo razstavljeno dal pripeljati na otok v nečakovo ladjo. Pozneje so moji delavci in mornarji spretno sestavili skupaj posamezne kose, medtem ko sem jaz urejeval razmere na otoku. Ladjsca je bila precej skromna, a zame kar dovolj velika. Imela je dva tope, ker dva sem podaril špancem, kakor sem že povedal.

PRAVNI NASVETI

Nove nakaznice in oblačilne izkaznice za oblačilno blago. Te dni je izdala Pokrajinska uprava novo naredbo, ki ureja prodajo in nakup oblačilnega blaga. Vsi tekstilni izdelki, ki so pod zaporo, se smejo prodajati bodisi na posebne nakaznice, bodisi na oblačilne izkaznice (oblačilne karte). Naredba navaja v posebnem seznamu one tekstilne izdelke ali tudi metrsko blago, ki se sme prodajati na posebne nakaznice, v drugem seznamu pa one oblačilne predmete, ki jih bo mogel vsakdo kupiti na odrezke oblačilnih kart. Nakaznice za v prvem seznamu navedeno blago bodo izdajala okrajna glavarstva in ljubljanski župan za posameznike. Pokrajinska uprava pa za javne potrošnike, kakor n. pr. za zavode ali razne korporacije. S takimi nakaznicami se bodo mogle kupiti n. pr. narejene obleke tako moške kakor ženske, srajce, pletenine itd. Te nakaznice se bodo izdajale samo na posebno prošnjo po najstrožjem merilu in samo za zagotovitev najnujnejše potrebe, zlasti, da se prepreči njuna škoda za zdravje. Drugo oblačilno blago se bo prodajalo na odrezke oblačilnih izkaznic, katero bo dobil vsakdo. Med tako blago spadajo zlasti kratke hlače, ovratniki, manšete, žepni robci, šali, kožuh, rokavice, nogavice itd. Ta naredba z vsemi seznamei je objavljena v št. 69. Službenega lista z dne 16. septembra t. l.

Obvezno delo pri protiletalski zaščiti. Pokrajinska uprava je na podlagi pooblastila Vrhovnega komisarja izdala naredbo, ki obvezuje vse prebivalce Ljubljanske pokrajine k sodelovanju pri protiletalski zaščiti. Vsakdo je dolžan sodelovati osebno in s svojim razpoložljivim orodjem in prometnimi sredstvi pri protiletalski zaščiti. To sodelovanje velja tako za pripravljalna dela kot za primer alarma ali dejanskega letalskega napada. Zato se mora vsakdo odzvati pozivu uradnih organov protiletalske zaščite in od njih pooblaščenih organov, kakor so vodje gasilske, zdravstvene in tehnične zaščite, vodje zavodske in industrijske zaščite, hišni starišine. Od obveznosti osebnega delovanja so izvzete osebe, ki še niso dosegle 15 ali ki so že prekoračile 60. leto starosti, dalje osebe, ki so zaradi telesnih ali duševnih hujš za vsako delo pri protiletalski zaščiti neoposobne, če to dokažejo z uradnim zdravniškim spravealom, in osebe, ki so že službene obvezane za druga službena ali uradna opravila ali naloge v javno korist. Naredba dalje vsebuje še posebne predpise za mesto Ljubljano, zlasti glede ureditve zaklonišč in nabave zdravstvenih potrebščin za prvo pomoč in gorilnih sredstev za nadomestno razsvetljavo v zakloniščih.

Prekinitve zastaranja v vojnem času. R. B. V. — Pred par leti so vaščani pričeli voziti preko vaše njive, čeprav imajo okoli njive dobro pot. Smer preko njive je sicer nekoliko bližja, vendar vam povzroča vožnja precejšnjo škodo. Ker sodišče pri vas že dalj časa ne posluje, ne morete sodnim putem preprečiti vožnje. Vprašate, kaj bi storili, da bi vaša pravica do tožbe ne zastarala in da bi vaščani pota preko njive ne priposestovali. — Ker sodišče zaradi vojnih dogodkov ne posluje, se vam ni treba bati, da bi zaradi tega prišli ob svoje pravice. Po postavi je zastaranje in priposestovanje zadržano, če pravosodje zaradi vojne počiva. Čim bo sodišče zopet poslovalo, boste lahko zopet uveljavili svoje pravice.

Prisilni upravitelj. S. O. Z. — Sodišče vas je postavilo za prisilnega upravitelja nekemu trgovcu. Radi bi se seznanili s predpisi, ki govorijo o prisilni upravi in vprašate, kakšni so ti predpisi in kje bi jih našli. — V glavnem je prisilni upravitelj upravičen upravljati vse posle in vsa pravna dejanja, ki jih ponavadi zahteva redno vodstvo podjetja, ki mu je zaupano. Predpise o prisilni upravi najdete v Zakonu o izvršbi in zavarovanju. Obrnite se na sodišče, ki vas je imenovalo za prisilnega upravitelja. Tam boste dobili lahko na vpogled vse zadevne zakonite predpise.

Herausgeber — Izdajatelj: dr. Gregorij Pečjak, Prof. I. R., profesor v pok. — Schriftleiter — Urednik: France Kremžar, Journalist, časnikar. Für die Jüdische tiskarnica — Za Jüdisko tiskarno: Jože Kramarič, Direktor, ravnatelj. — Alle in Laibach — Vsi v Ljubljani. »Domoljub« stane 24 lir za celo leto, za tuzemstvo 30 lir. — Dopise in spise sprejema uredništvo »Domoljuba«, naročnino, inserate in reklamacije pa uprava »Domoljuba«. — Oglasi se zaračunajo po posebnem ceniku. — Telefon uredništva in uprave št. 23-61 do 23-65.

Križem sveta

Umetno sušenje sena

Poskusi so pokazali, da se da izguba pri sušenju sena, ki znaša približno 40% hranilne vrednosti sveže trave, zmanjšati za 5 do 10% pri naglem umetnem sušenju. Zato je švicarska zvezna vlada že lani odobrila posebno podporo za izgraditev električnih sušilnic za seno. Doslej so zgradili v Švici 47 takih naprav in so s njimi napravili prav dobre izkušnje.

Zgodovina — najboljša učiteljica

Ko je apostol Pavel bil pretepen in nato vržen v ječo v Filipu, je prepeval Bogu hvalnice. To je bilo v prvem stoletju po Kristusu. — Ko je škof Atanazij iz Aleksandrije moral bežati pred vsemogočnim cesarjem Julijanom Otpadnikom in

Križanka št. 37

1	2	3	4	5	6	7	8	9
	10							
11	12	13					14	
15			16			17		
18		19				20	21	
22				23	24			
25			26		27	28		
29		30				31	32	
	33						34	
35			36			37		
38					39			

Vodoravno: 1. kraj na Dolenjskem, 10. glavobol (tujka), 11. kemični znak za brom, 13. mladenka, 14. kratica za sledeči, 15. industrijska rastlina, 16. koroški narodni pes, 17. kurirji, 18. začetnici imena in priimka slov. pisatelja, 19. močan človek, 21. začetnici imena in priimka slov. pesnika, 22. reka na Krimu pri Sebastopolu, 24. izguba teže, 25. oksidirano železo (2. skl.), 26. severni jelen, 28. neumen, 29. hrvaški vz, 30. cerkvena pesem, 32. kratica za množino, 33. pokrajina v zahodni Afriki, 35. pridevek pri holandskih imenih, 36. pogoste končnice ženskih imen, 37. velika ptica, 38. arabsko moško ime, 39. trata.

Navpično: 1. kroparska obrt, 2. pamet, 3. jud, 4. staroitalska vodna vila, 5. mračen, temen, 6. koroško mesto, 7. nekatere, 8. kemični znak za radij, 9. država v Ameriki, 12. veliko-nočna ropotulja, 14. smučarska panoga, 19. more, 20. tatarski poglavar, 23. japonska kolonialna dežela, 26. tre, prelamlja, 27. Abrahamova žena, 30. svetopisemski kraj, 31. mesec, 33. krajevni zaimek, 34. del obraza.

Rešitev križanke št. 36

Vodoravno: 1. bo, 3. vojak, 7. in, 9. oče, 10. bar, 11. eni, 12. ri, 13. tonga, 15. Or, 16. Krakovo, 18. Vaj, 19. rob, 21. era, 22. ep, 23. nimam, 25. An., 26. suhljad, 28. kan, 29. aat, 30. kes, 32. oh, 33. orkan, 34. l. l., 35. Lim, 37. dar, 38. eta, 39. Ober, 40. mrak.

Navpično: 1. borovec, 2. oči, 4. oboa, 5. Jan-ko Mlakar, 6. Argo, 7. ino, 8. nirvana, 13. tra, 14. ave, 16. kip, 17. ora, 19. Rihaard, 20. bajtar, 23. Nun, 24. mak, 26. sahib, 27. delta, 28. kolo, 31. slak, 36. me, 38. Er.

se je zdelo, da se bliža popoln propad krščanstva, je neustrašni škof tolažil svoje vernike, ki so trepetali zanj in za seboj s sledečimi besedami: »Ta cesar, ki nas proganja je le oblaček, ki pojde kmalu mimo! To je bilo v četrtem stoletju. — V 17. stoletju so francoski Hugonoti prestajali najhujše trpljenje, ki si ga more izmisliti človeška grozovitost, čeprav bi samo z besedo: »Jaz premenim svojo vero,« mogli rešiti družino, položaj in svoje premoženje.

O takih stvareh, ki so se dogajale v zgodovini, češče beremo ne brez ganotja in se sprašujemo, kako bo pri nas v Evropi v 20. stoletju? Ali bomo zdržali? Ali bomo zdržali, če bi kdaj prišlo najhujše nad nas? Ali smo pripravljeni tudi na resne žrtve? V zgodovini je vedno bilo tako, da je najvišje vrednote često bilo treba braniti s največjimi žrtvami. Ko gledamo na preteklost, zaupajmo tudi sedanjosti in bodočnosti!

Prvi boj v zraku

Prvi zračni dvoboj je mnogo starejši, kakor bi si utegnili misliti. Do prvega dvoboja v zraku namreč ni prišlo v špansko-amerikanski vojni v začetku našega stoletja, kakor smo do sedaj mislili, ampak se je odigral že sto let prej.

Leta 1808. sta se borila dva plemenita gospoda, gospod Le Pique in gospod Grandpre za naklonjenost lepe primadone pariške opere. Pri tem je prišlo na obeh straneh do ostrih besed. Gospoda sta se nazadnje odločila za dvoboj. Izbrala sta zelo izvirno in pozornost zbujajoč način dvobojevanja. V dveh balonih sta se dvignila v zrak nad pariškim dirkališčem Longchamps in sta začela na dogovorjeni sodnikov znak, ki ga je dal doli na zemlji, s samokresi streljati drug na drugega. Gospod Grandpre je kmalu prestrelil balon svojega nasprotnika, ki se strmoglavil na zemljo in si zlomil tilnik. Sodnik (in verjetno tudi primadona) je proglasil za zmagovalca gospoda Grandpreja, ki se je mirno spustil na dirkališče.

Ribe v kockah

Na Norveškem v zadnjem času ribje meso posuše in med sušenjem stisnejo v kocke. Pri tem postopku ribje meso nič ne izgubi glede okusa, hranilne vrednosti in vsebine vitaminov. Ribe, ki jih dopolnne vlovo, so do večera že predelane v ribje kocke, ki se ne pokvarijo. Polenok, ki tehta 2 do 5 kg v svežem stanju, v nekaj urah predelajo v kocko, ki tehta 200 do 300 gramov.

Evropski sladkor

Letopisec Licht v nemškem Magdeburgu navaja podatke o nasadih sladkorne repe v evropskih deželah. V mnogih deželah so se nasadi leta 1943 povečali in v zadnjih mesecih je kazalo, da bo letošnji pridelek zadovoljiv. Iz nobene dežele ni bilo poročil o neugodnem vremenu. Vse kaže, da bo tudi letos Evropa s sladkorjem zadostno preskrbljena. Nasadi sladkorne repe obsegajo letos (lani v oklepaju): na Slovaškem 19.000 (16.000), Madžarskem 101.000 (100.000), v Belgiji 47.000 (44.200), Danski 41.900 (45.110), Švedski 54.000 (50.800), Hrvaški 5800 (8050), Srbiji 12.000 (18.000), Bolgariji 20.000 (25.000), Švici 8500 (4100), Finski 4000 (3050), Turčiji 43.000 (45.000) hektarjev.

Pomanjkanje vinskih steklenic

»N. Wiener Tagblatt« poroča, da povzročajo pomanjkanje steklenic vinski trgovini vedno večje ovire. Mnoge trdijo ne bodo mogli svojih izdelkov spraviti v promet, če ne bo praznih steklenic. Najmanj 5% steklenic se tudi v rednih razmerah razbije, zdaj pa iz oddaljenih frontnih oddelkov steklenic sploh ni mogoče dobiti. Največ škoda in ovir pa povzroča samovoljno prilaščanje steklenic, ki se je zelo razpelo. Vse nov tekoče izdelke steklenice lahko prevzame samo kakih 15 odstotkov srednjega vinskega pridelka. Če ne bo mogoče urediti rednega vračanja praznih steklenic, bo vinska trgovina v velikih težavah.